

Spektrum

Periodikum
Slovenskej
technickej
univerzity
v Bratislave

Akademický rok
2004/2005
2
október

Ročník XI.
/XLIII./

Príhovor Dušana Bakoša, dekana Fakulty chemickej a potravi- nárskej technológie

Keď ma prednedávnom vyzvali napísať niečo do nášho školského časopisu Spektrum, napadlo ma veľa myšlienok súvisiacich s problémami na viacerých úrovniach. Postavenie, v akom sa v našej spoločnosti nachádza univerzitné školstvo a veda nemá jednoduché a rýchle riešenia. Pritom však naša univerzita a fakulta má jednoduchý cieľ: presadiť sa úrovňou vzdelania medzi dobrými európskymi univerzitami a zaradiť sa v Európskom výskumnom priestore medzi inštitúcie s kvalitným vedeckým výskumom. Na dosiahnutie tohoto cieľa je treba vytvárať podmienky na každej úrovni, no predovšetkým, aj vzhľadom na špecifiká, kľúčová úloha pripadá fakulte. Spoliehať sa na inštrukcie „zhora“ a neriešiť si vnútorné problémy aspoň v hraniciach, v ktorých sa môžeme pohybovať, by bolo plytvaním vzácneho času. A to aj preto, lebo sa chceme prirovnávať k tým najlepším, ktorí sú vpredu. Ešte šťastím je, že okrem toho, že máme na čom budovať, poznáme smer a máme sa od koho poučiť a s kým spolupracovať. Možno nikdy doteraz nebola situácia zložitejšia, ako keď sme po dlhom čase dospeli k transformácii univerzitného školstva a aplikácii racionalizačných postupov s postupným škrtaním dotácií. To vytvára na fakulte úplne inú klímu a vyžaduje kvalitatívne iné riadenie. Som presvedčený, že dekan by mal byť tvorcom, nie najvyšším úradníkom. Mal by zostať bádateľom nielen vo svojom odbore, ale aj v oblasti riadenia. Jedinečnosť fakulty môže stáť jedine na jedinečnosti osobností, ktoré tvoria jej učiteľský kolektív. Bádanie dekana v oblasti riadenia fakulty by malo spočívať v odhaľovaní a analýze tvorivého potenciálu fakulty, vo vytváraní priestoru pre jeho maximálne rozvinutie. Miera na posúdenie výkonu dekana môže byť jednoduchá: koľko skvelých odborníkov sa mu podarilo na fakulte udržať, koľko ďalších dokázal získať. Na fakulte musí byť prostredie pohody a bezpečia pre každého, kto

pracuje podľa svojich schopností a síl. Povážlivé starnutie učiteľského zboru nevyriešia preverovania, ale len vytváranie podmienok na to, aby sme pre fakultu získavali najschopnejších zo študentov a našli spôsob, ako ich motivovať a patrične zaplatiť.

Princíp, na ktorom táto stratégia spočíva, prehľadávanie potenciálu a výber, sa rovnako vzťahuje na študentov. Študentov treba viesť k polemike, pochybovaniu, nesúhlasu, hľadaniu alternatív. Ak sa pritom mýlia, treba ich chváliť, nie trestať. Podľa Komenského zásady by škola mala byť ihriskom a vyučovanie hrou. Hra má pravidlá, a pravidlá sú posvätné.

Pravidlami univerzitnej hry sú intelektuálna poctivosť, rovnosť šancí, maximálne využívanie individuálnych schopností. Trojstupňové vzdelávanie s aplikáciou nových študijných programov by tomuto malo byť nápomocné. Individuálne zapožičiavať študentov pre tvorivú výskumnú a vedeckú prácu, najmä v druhom a treťom stupni štúdia, by malo byť jedným z kritérií hodnotenia pedagogickej práce.

Pravda sa nevládní, pravdu nemá nikto. Dekan skôr menej ako ostatní, pretože vedúca pozícia skôr zatemňuje, než aby otvárala zrak. Dôležité je to najmä vtedy, keď dochádza k významnej reštrukturalizácii fakulty. Vývoj v ostatných rokoch si vyžaduje preskupenie síl, zvýšenie mobility učiteľov a adaptability študentov v nových študijných programoch. K tomu pristupujú nové potreby cieľeného vedeckého bádania a úzka spolupráca s priemyselnými partnermi. Doba dozrela na tvorbu nových ústavov s novými prvkami riadenia. Zodpovednosť sa prenesie vo väčšej miere na riaditeľov ústavov a osobnosti fakulty, ktoré získajú významné finančné dotácie z vedeckej činnosti a zo spolupráce s priemyslom. Pri týchto zmenách je zmenšenie neznalostí a odstraňovanie starých chýb výsledkom stretu názorov, skúšania, ale aj robenia chýb a vyberania toho, čo v previerke so skutočnosťou obstálo. Podmienkou tohto procesu je nielen sloboda skúmania, zaisťovaná autonómiou univerzity a fakulty, ale tiež organizované združovanie odborníkov na riešenie konkrétnych problémov. Každá koncepčná alebo organizačná otázka fakulty musí byť skúmaná skupinou interných a externých odborníkov a jej zodpovedanie musí byť výsledkom kolektívneho rozumu fakulty.

Celá problematika transformácie vysokých škôl na významné vedecké inštitúcie sa v prijatom zákone o vysokých školách

zredukovala na jednu vetu v § 2, ods. 16, ktorá znie: „Univerzitná vysoká škola, ktorá dosahuje vynikajúce výsledky v oblasti vedy a techniky, ako aj pri uskutočňovaní študijných programov tretieho stupňa, je vedecká univerzita“. Napriek tomu sa to Fakulty chemickej a potravinárskej technológie STU dotýka mnohonásobne. Svojou štruktúrou pracovníkov s pedagogicko-vedeckými hodnosťami, kvalitou výskumu, počtom pridelených vedeckých grantov, počtom študijných programov tretieho stupňa patríme medzi najlepšie fakulty v krajine. Je potešiteľné, že sa nám začína dariť v získavaní „slušných“ dotačných prostriedkov z účelového financovania pomocou nových grantov APVT a Štátnych programov výskumu a vývoja.

Vede, na ktorej bude fakulta ešte efektívnejšie stavať svoju budúcnosť, je aj v tomto príhovore treba venovať väčší priestor. V globálnych vyhláseniach o vede a využití vedeckých poznatkov sa deklarujú základné úlohy vedy v tom, že musí viesť spoločnosť k novým poznatkom, ktoré jej prinášajú vyšší stupeň vzdelanosti, kultúrne a duševné obohatenie, technické výhody a finančný prospech. Podstatné je aj to, že veda a všetky jej aplikácie sú nevyhnutné na celkový rozvoj, a preto výskumné programy by mali byť prednostne orientované na podporu ekonomického, sociálneho a na životné prostredie orientovaného rozvoja. V tomto kontexte už boli sformulované prierezové štátne programy, ktoré sú súborom nadväzujúcich úloh z vybraných odborov výskumu a vývoja, alebo prierezových oblastí.

Fakulta už teraz koordinuje úlohu Štátneho programu Kvalita života – zdravie, výživa, vzdelávanie, ktorá sa zameriava na účinné opatrenia proti civilizačným ochoreniam, zvýšenie zdravotnej neškodnosti výroby potravín, zvýšenie vedomostnej úrovne o využívaní biotechnológií u mladej generácie. Úspešne sa realizuje program z oblasti záchranu kultúrneho dedičstva KNIHA, ktorý je zameraný na vývoj originálnych technológií ošetrovania kníh a archívnych dokumentov, ako aj program na vytvorenie Národného pracoviska nukleárnej magnetickej rezonancie. Zaujímavé sú pre nás úlohy v oblasti rozvoja progresívnych technológií pre výkonnú ekonomiku za ktoré sa považujú biotechnológie, nanotechnológie, technológie výroby nových materiálov, sofistikované procesy a nové technológie pre jednotlivé priemyselné odvetvia ako aj úlohy zamerané na využívanie nerastných surovín, trvalo udržateľ-

ného využívania dreva, komplexného využívania rastlinných surovín a trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov – vody a pôdy, na ktorých sa čiastočne podieľame. Na „zdravý“ rozvoj vedy je potrebné definovať oblasti špičkového výskumu a vývoja na Slovensku, dosahujúce európsku úroveň a následne ich zaradiť do pripravovanej siete virtuálnych centier excelentnosti. Súvisí to s uplatňovaním sa v medzinárodnej vedeckej spolupráci v programoch EÚ, kde sa pripravuje už 7. rámcový program EÚ. V úvahách a návrhoch strategických postupov na implementáciu progresívnych poznatkov v slovenskej vede do roku 2020 má práve príslušnosť Slovenska v Európskom výskumnom priestore kľúčový význam. Tieto trendy je potrebné na fakulte sledovať a účinne sa do týchto programov zapájať.

Technologická fakulta musí byť aj školou prípravy na povolanie v priemysle. Tu je treba budovať veľmi úzke interakcie s priemyselnými partnermi. Pri najnovších návštevách v priemysle sa presvedčame o zmene postoja k univerzitám, najmä technického smeru. Vyplýva to z potreby zlepšenia vo výskume a vývoji, inovácii a technologickej náplni, profesijnej prípravy a zlepšenia kompetencie všeobecne. Najmä v profesijnej príprave si to vyžaduje dosiahnutie skutočnej dynamiky prípravy a ďalšieho vzdelávania na všetkých úrovniach tak, aby sa zvýšila kvalifikácia a kompetencia najmä informačnej a komunikačnej techniky a jazykových znalostí. To je naša „parketa“, ktorá znamená budúcnosť technického vysokého školstva, a teda aj fakulty.

Ak cieľom našej univerzity a fakulty je presadiť sa úrovňou vzdelania a kvalitným vedeckým výskumom medzi dobrými európskymi univerzitami, nebude to dobiehaním iných, napodobňovaním, ale originalitou. Máme na to. Na našej fakulte vyrástli viaceré vedecké školy, vznikli tu fundamentálne teoretické i experimentálne štúdiá. Jedno majú spoločné: interdisciplinaritu, prekračovanie hraníc klasických disciplín. Preto je to aj výzva na stále užšie prepájanie tvorivých kolektívov na našej univerzite, ale aj na užšiu spoluprácu s pracoviskami akadémie.

S P R Á V Y Z R E K T O R Á T U

Informačný deň pre Socrates/Erasmus zahraničných študentov

Dňa 17. 9. 2004 sa na pôde Rektorátu STU uskutočnil „Informačný deň“ pre zahraničných študentov, ktorí budú v rámci programu Socrates/Erasmus v akademickom roku 2004/2005 študovať na fakultách STU v Bratislave. Informačný deň pre zahraničných študentov už po tretíkrát zorganizovalo oddelenie pre zahraničné vzťahy Rektorátu STU. Na stretnutí sa zúčastnili aj prodekan pre zahraničné vzťahy fakúlt a fakultní koordinátori

Socrates/Erasmus.

Na piatich fakultách STU (FA, MTF, SvF, FEI, FIIT) bude študovať 18 zahraničných študentov z Veľkej Británie, Portugalska, Španielska, Fínska, Nemecka, Rakúska a Švédska, z toho polovica študentov stráví študijný pobyt na Fakulte architektúry, ktorá zaujíma v počte prijatých zahraničných študentov už niekoľko rokov prvé miesto na úrovni STU.

Zahraniční študenti boli obozná-

mení s praktickými otázkami života na fakultách, študentskom dome, v Bratislave a s povinnosťami a právami študentov v rámci programu Erasmus. Študenti ocenili možnosť absolvovať kurz slovenského jazyka, ktorý pre nich zabezpečilo oddelenie pre zahraničné vzťahy Rektorátu STU v spolupráci s Akadémiou vzdelávania. Vďaka intenzívnej propagácii STU a jej fakúlt, ktorú oddelenie pre zahraničné vzťahy Rektorátu STU pravidelne realizuje formou zasielania informačných plagátov, brožúrok a úzkou spolupracou s partnerskými univerzitami sa záujem zahraničných študentov o štúdium

na STU každoročne zvyšuje.

Počty zahraničných študentov na STU v rámci programu Socrates/Erasmus:

1999/2000.....	1
2000/2001.....	3
2001/2002.....	3
2002/2003.....	3
2003/2004.....	15
2004/2005.....	18

Lucia Krištofiková
oddelenie zahraničných vzťahov R STU

Vedenie STU informuje

Vedenie STU rokovalo v dňoch 27. augusta, 17. septembra, 27. septembra a 7. – 8. októbra 2004. Na týchto rokovaníach sa zaoberalo nasledujúcimi témami:

- 1) **Hlavné úlohy STU v akademickom roku 2004/2005.** Rektor Bálež predložil vedeniu STU hlavné úlohy, ktoré boli po pripomienkovaní členmi vedenia schválené.
- 2) **Otvorenie akademického roku 2004/2005.** Slávnostné otvorenie akademického roku 2004/2005 bolo 24. 9. 2004 v aule na Mýtnej ulici.
- 3) **Virtuálna akademická knižnica STU.** Prorektor Redhammer informoval vedenie STU o stave virtuálnej knižnice v roku 2004 a o zámeroch do budúcnosti. Cieľom je poskytnúť študentom aj učiteľom STU prístup k pôvodným vedeckým prácam vo vedeckých časopisoch on-line. Navrhol objednať pre celú STU elektronický prístup do databáz a tieto služby uhrádzať z prostriedkov univerzity ešte pred ich rozdelením na fakulty.
- 4) **Predbežný scenár osláv 70. výročia vzniku STU.** Oslavy sú plánované na prvý polrok 2007 s vyvrcholením v mesiaci jún. Vedenie STU schválilo predložený scenár s pripomienkami a bol ustanovený organizačný výbor osláv ako aj pracovné komisie na prípravu jednotlivých akcií.
- 5) **Stav projektu technologického inkubátora.** Projekt „Budovanie univerzitného technologického inkubátora“ sa realizuje v priestoroch STU na Pionierskej ulici v rámci schváleného grantu. V súčasnosti je vydané stavebné povolenie na rekonštrukciu priestorov, ktorá sa začne v roku 2005.
- 6) **Koncepcia ochrany duševného vlastníctva STU.** Prorektor Redhammer pripravil k tejto téme rozsiahly materiál, ktorý obsahuje: Štatút ochrany a realizácie duševného vlastníctva STU, Fond na rozvoj a ochranu duševného vlastníctva a Návrh doplnku pracovných zmlúv so zamestnancami STU. Patentová politika STU je zameraná hlavne na priemyselné vlastníctvo.
- 7) **Marketingový plán a návrh rozpočtu ICV STU na rok 2005.** Vedenie STU posudzovalo písomný materiál, ktorý vypracoval riaditeľ ICV STU Ing. Babinský. Konštatovalo malú previazanosť ICV na fakulty STU. Funkčne ICV závisí od osôb vo funkciách vedúcich oddelení. Vedenie STU zobralo na vedomie tento materiál so zásadnými pripomienkami.
- 8) **Ročné hodnotenie vzdelávania študentmi.** Prorektor Kalužný predložil vedeniu STU správu, v ktorej sa konštatuje, že túto aktivitu je potrebné na STU viac koordinovať a pripraviť spoločný dotazník použiteľný na všetkých fakultách STU. Medzi fakultami sú rozdiely v obsahu dotazníkov, nerobí sa hodnotenie vzdelávania doktorandov a zapojenie študentov do tohto procesu je zatiaľ veľmi nízke. V správe sú navrhnuté opatrenia na nápravu tohto stavu, ktoré vedenie STU schválilo.
- 9) **Plán prijímacieho konania na akademický rok 2005/2006.** V písomnom materiáli, ktorý predložil prorektor Kalužný sú navrhnuté termíny prijímacieho konania bakalárskeho štúdia v dvoch kolách. Okrem toho sú tam uvedené počty študentov, ktorých plánujú jednotlivé fakulty prijať na bakalárske štúdium. U niektorých fakúlt sú tieto počty nadsade-

né, preto vedenie STU rozhodlo, že pri prideľovaní miest na ŠD sa bude vychádzať z priemerného počtu skutočne prijatých študentov na fakulty v rokoch 2001, 2002 a 2004.

- 10) **Stav Informačných technológií na STU.** Prorektor Molnár predložil písomný materiál, v ktorom je stav IT osobitne hodnotený pre 16 jeho súčastí: Jednotné elektronické prostredie, Preukaz študenta, Stravovací systém, Audit dátových sietí, Informačný systém Študent, Inovácia ekonomického softvéru, Knižničný systém OLIB, Antivírusová ochrana STU, Zabezpečenie proti nepovolenému prístupu k údajom, www server STU, centrálné spravované licencie SW na STU, Bezpečnostný projekt STU, Projekt IP telefónie, Projekt videokonferenčného pracoviska a rozvojové IT projekty MŠ SR. Prorektor Molnár uviedol, že už teraz treba začať pripravovať návrhy celouniverzitných IT projektov a v novembri 2004 predložiť 1. návrh.

Pavel Timár
vedúci úradu rektora

Noví docenti

Stalo sa tradíciou, že k 1. októbru rektor našej univerzity vymenúva nových docentov. Na tejto slávnosti sa zároveň predstavujú aj noví profesori, ktorých v predchádzajúcom období vymenoval prezident SR.

V tomto roku sa presne 1. októbra stretli predstavitelia vedenia STU a fakúlt STU s novými profesormi – prof. Ing. Alojzom Kopáčikom, PhD., prof. Ing. Štefanom Kozákom, PhD., a prof. Ing. arch. Robertom Špačkom, CSc. Zároveň si z rúk rektora STU prof. Vladimíra Báleša prevzali vymenúvacie dekréty noví docenti:

doc. Ing. Magdaléna Štolcová, PhD., docentka v odbore organická technológia a technológia palív na Katedre organickej technológie FCHPT STU,

doc. Ing. arch. Andrea Urandová, PhD., docentka v odbore urbanizmus na Ústave dejín a teórie architektúry FA STU,

doc. Ing. Jozef Bílik, PhD., docent v odbore technológie strojárskych výroby na Katedre tvárnenia MTF STU,

doc. Ing. Andrea Holková, PhD., docentka v odbore priemyselné inžinierstvo a manažment na Katedre priemyselného inžinierstva a manažmentu MTF STU,

doc. Ing. František Horňák, PhD., docent v odbore priemyselné inžinierstvo a manažment na Katedre priemyselného inžinierstva a manažmentu MTF STU,

doc. Ing. Marian Kubliha, PhD., docent v odbore materiálové inžinierstvo na Katedre nekovových materiálov MTF STU,

doc. Ing. Stanislav Minárik, PhD., docent v odbore materiálové inžinierstvo na Katedre nekovových materiálov MTF STU,

doc. Ing. Pavol Tanuška, PhD., docent v odbore aplikovaná informatika a automatizácia v priemysle na Katedre aplikovanej informatiky a automatizácie MTF STU,

doc. Ing. Pavel Važan, PhD., docent v odbore aplikovaná informatika a automatizácia v priemysle na Katedre aplikovanej informatiky a automatizácie MTF STU.

Všetkým srdečne blahoželáme!

Informácie z Kolégia rektora STU

Kolégium rektora STU rokovalo dňa 20. 9. a 11. 10. 2004. Na týchto dvoch rokovaní sa zaoberalo nasledujúcimi témami:

- 1) Hlavné úlohy vedenia STU v akademickom roku 2004/2005.** Rektor Bálež predstavil KR STU hlavné úlohy na nový akademický rok, ktoré si vedenie STU vytýčilo a schválilo na svojom rokovaní.
- 2) Ročné hodnotenie vzdelávania študentmi.** Prorektor Kalužný vypracoval správu pod názvom „Hodnotenie kvality výučby a učiteľov na STU v akademickom roku 2003/2004“. Podkladmi na hodnotenie boli anonymné dotazníky, ktoré študenti vyplňovali na jednotlivých fakultách. V zmysle zákona študenti majú právo aspoň raz ročne sa vyjadriť ku kvalite vzdelávacieho procesu a učiteľov na univerzite. Na väčšine fakúlt STU však toto právo nevyužívajú, dotazníky vyplní len málo študentov. V správe sú konštatované spoločné chyby aj nedostatky tejto činnosti na fakultách. Hodnotenie neprebíha

v doktorandskom stupni vzdelávania, dotazníky sú termínovo aj obsahovo nejednotné a na fakultách sú rôznym spôsobom vyhodnocované či zverejňované. Účelom navrhnutých opatrení je odstrániť v budúcom roku tieto nedostatky a zvýšiť motiváciu študentov zapojiť sa do tohto procesu.

- 3) Hospitačná činnosť na fakultách STU v akademickom roku 2003/2004.** Prorektor Kalužný vypracoval písomnú správu na túto tému a informoval KR STU o jej obsahu. Uviedol, že hospitačná činnosť je jedným z prvkov riadenia procesu kvality pedagogickej práce. V správe konštatuje, že na fakultách STU sa v tomto smere nepostupuje jednotne. Vedenie STU uložilo úlohu doplniť fakultné systémy hospitačnej činnosti o posudzovanie, kontrolu a hodnotenie pedagogickej činnosti doktorandov. Na túto tému bude pre zástupcov fakúlt STU zorganizovaný workshop.
- 4) Plán prijímacieho konania na akademický rok 2004/2005.**

Pror. Kalužný predložil písomne plán, v ktorom sú navrhnuté termíny prijímacieho konania bakalárskeho štúdia vo dvoch kolách. Materiál bol predtým konzultovaný s príslušnými prodekanmi fakúlt STU. Okrem toho sú v materiáli uvedené počty študentov, ktorých plánujú jednotlivé fakulty prijať na bakalárske štúdium. Konštatoval, že plánované počty prijatých študentov sú nadsadené hlavne v prípade FCHPT, FEI a FIIT. Preto navrhol pridelovať miesta na ubytovanie v študentských domovoch nie podľa týchto čísel, ale podľa priemeru, ktorý sa vypočíta z počtu skutočne prijatých študentov na fakultu za posledné 3 roky. Pritom sa nebude brať do úvahy rok 2003, ktorý bol v tomto smere výnimočný.

- 5) Stav využívania ESF vo výskume STU.** Prorektor Redhammer informoval KR STU o zámere vedenia STU vytvoriť Slovenskú výskumno-inovačnú sieť pracovísk a začleniť high-tech pracoviská STU do tejto siete. STU požiadala o finančnú podporu na zriadenie tejto siete, a to projektom v rámci 1. výzvy na podanie projektov Európskeho sociálneho fondu (ESF).

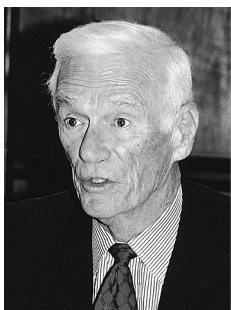
Výsledok ešte nie je známy. Konštatoval, že v rámci 1. výzvy bolo podaných menej projektov, ako bolo na ne určených financií. Kritizoval hlavne obmedzenia, že jedna organizácia môže podať viacero projektov, ale získať môže len jeden projekt, ktorý je finančne obmedzený zhora sumou 2 mil. Sk. Toto sa v rámci 2. výzvy zmení, a preto je treba sledovať webovú stránku MŠ SR, kde budú zverejnené podmienky na podávanie projektov ESF v rámci 2. kola.

- 6) Informácia o príprave osláv 70. výročia vzniku STU.** Prorektor Špaček informoval KR STU o predbežnom scenári osláv, ktorý bol schválený vo vedení STU. Bol vymenovaný organizačný výbor ako aj členovia jednotlivých komisií, ktoré budú pracovať na príprave jednotlivých akcií k oslavám 70. výročia založenia STU. Ďalej materiál obsahuje návrh konkrétnych akcií, ktoré sú časovo rozvrhnuté od januára do júna 2007.

Pavel TIMÁR
vedúci úradu rektora

S L Á V N O S T N Á V E D E C K Á R A D A

Vedecká rada Slovenskej technickej univerzity udelila čestný titul doctor honoris causa Eugenovi Andrewovi Cernanovi ako vyjadrenie uznania svetoznámemu vedcovi – astronautovi, priekopníkovi pilotovaných vesmírnych letov. E. A. Cernan, vzdelaním elektrotechnik, významným spôsobom prispel ku rozvoju aplikovanej elektrotechniky, elektroniky a kozmických vied. Čestný titul si z rúk rektora STU Vladimíra Báleža prevzal na slávnostnom zasadnutí vedeckej rady, konanej v aule na Mýtnej ulici dňa 27. septembra 2004.

Eugene Andrew Cernan
astronaut NASA

Eugene Andrew Cernan sa narodil 14. marca 1934 v Chicagu, Illinois, USA. Jeho starí rodičia z otcovej strany Štefan a Anna Čerňanovci pochádzali z Vysokej nad Kysucou, z matkinej strany František a Rozália Cihlárovci z Bernartic u Tábora a Nuzic u Bechyně.

Eugene A. Cernan vyštudoval elektrotechniku na Purdue University. Potom absolvoval US Navy Postgraduate School leteckého inžinierstva a slúžil ako pilot vojenského námorníctva, kde nalietal viac ako 5 tisíc letových hodín, väčšinu z nich na prúdových lietadlách.

Kapitán Cernan je jeden zo 14 astronautov, ktorých NASA vybrala v októbri 1963. Ako pilot letel s veliteľom Tomom Staffordom na kozmickej lodi Gemini 9. Počas trojdňového letu, ktorý sa začal 3. júna 1966, vesmírna loď dosiahla kruhovú orbitálnu dráhu. Cernan sa stal druhým Američanom, ktorý vystúpil do voľného kozmického priestoru. Dve hodiny a 10 minút pracoval mimo vesmírnej lode. Let sa úspešným pristátím skončil po 72 hodinách a 20 minútach. Potom Cernan slúžil ako náhradný pilot Gemini 12 a náhradný pilot lunárneho modulu lode Apollo 7.

Pri svojom druhom vesmírnom lete s veliteľom lode Thomasom Staffordom a veliteľom modulu Johnom Youngom bol Cernan pilotom lunárneho modulu Apollo 10. Tento let potvrdil spôsobilosť, stabilitu a spoľahlivosť všetkých systémov lunárneho modulu na plánované pristátie na Mesiaci. Navyše, loď Apollo 10 odfotovala plánované miesta pristátia. Neskôr Cernan pôsobil ako náhradný veliteľ lode Apollo 14.

Tretí vesmírny let Cernan absolvoval ako veliteľ lode Apollo 17, mesačnej misie. Spolu s ním leteli Ronald Evans, pilot veliteľského modulu, a Harrison H. Schmitt, veliteľ lunárneho modulu Challenger. Lunárny modul pristál na Taurus-Littrow a Cernan so Schmittom pracovali na Mesiaci dlhšie

ako 3 dni. Kapitán Cernan strávil vo vesmíre dovedna 566 hodín a 15 minút, z toho viac ako 73 hodín na povrchu Mesiaca. V septembri 1973 sa kapitán Cernan ujal funkcie osobitného asistenta projektového manažéra programu Apollo v Johnsonovom vesmírnom centre. V tejto pozícii pomáhal plánovať, projektovať a vyhodnocovať spoločnú americko-sovietsku misiu Apollo - Sojuz a pôsobil ako starší vyjednávač v priamych rokovaniach so Sovietskym zväzom o testovacom projekte Apollo - Sojuz. V júli 1976 kapitán Cernan po viac ako 20 rokoch odišiel z U.S. Navy do dôchodku a súčasne ukončil svoju prácu v NASA.

Kapitán Cernan je jedným z dvoch ľudí, ktorí leteli k Mesiacu dvakrát, a bol veliteľom poslednej mesačnej misie Apollo 17. Je posledným človekom, ktorý zanechal svoje stopy na mesačnom povrchu.

Eugen A. Cernan je nositeľom mnohých amerických vyznamenaní a držiteľom čestných doktorátov viacerých univerzít: Western State University College of Law, USA (1969), Purdue University, USA (1970), Drexel University, USA (1977), Gonzaga University, USA (1978), Komenského univerzity v Bratislave (1978) a North/estem University, USA (1978). V Chicagu nesie jeho meno The Cernan Earth and Space Center. Na Slovensko zavítal v rokoch 1974 a 1994. Je nositeľom štátneho vyznamenania Radu bieleho dvojkríža II. triedy. V roku 1994 pomenovali základnú školu vo Vysokkej nad Kysucou Základnou školou Eugena A. Cernana. Kapitán Eugene Cernan sa pri každej príležitosti hrdo hlási ku svojim slovenským koreňom.

*František Janíček
dekan FEI*

Dekan fakulty elektrotechniky a informatiky František Janíček predstavil prítomným osobnosť E. A. Cernana týmito slovami:

Rád by som sa vrátil do minulosti s otázkou, kde sa zrodila myšlienka „raket“ resp. „kozmickeho letu“. Určite to neboli priekopníci moderných kozmických teórií Wernher von Braun ani Herman von Oberth. Nápad o ceste k iným nebeským telesám, a na to potrebných dopravných prostriedkov – rakiet, bol v princípe známy niekoľko tisícročí. Číňania boli pravdepodobne prví, zmienka o nich je stará okolo 4000 rokov. Európa sa o raketách dozvedela v 13. storočí od Arabov. Padovčania v roku 1379 ostreľovali raketami predmestie Benátok Mestre. Roku 1405 propagoval ich využitie nemecký zbrojársky technik – Konrád Keyser a v roku 1429 ostreľovali raketomety zadržovaných Angličanov v Orleanse za vlády Ľudovíta XIV.

Prvými priekopníkmi, ktorí sa okrem geniálneho Jula Verna konkrétne zamýšľali nad letmi do vesmíru a venovali sa najmä „ceste na Mesiac“, boli v druhej polovici 19. storočia Herman Ganswindt, Konstantin Eduardovič Ciolkovskij, Robert Esnault – Pelterie a samozrejme už spomínaný sedmohradský gymnaziálny profesor Herman von Oberth. Napriek posmechu jeho súčasníkov, jeho doktorská práca, ako aj ďalšia vedecká činnosť ho oprávňovala nosiť čestný titul „otec kozmonautiky“. Potom sa čakalo niekoľko desaťročí na naplnenie utopistickej myšlienky – vstúpiť na Mesiac a nohou „dobyť svet“, ktorý je akoby bližšie k Bohu.

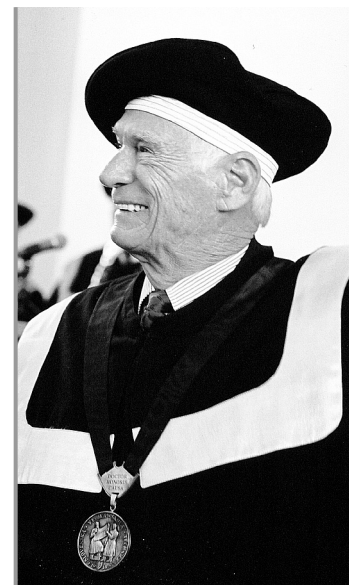
Iba 20. storočie, plné toľkých protikladov a hľadania nádejí sveta mohlo zrodiť nových ľudí, schopných zmeniť náš svet. Náš dnešný vzácny hosť pán Cernan sa stal tvorcom dejín ľudstva, dejín letectva, poslom gréckych mytologických astronautov.

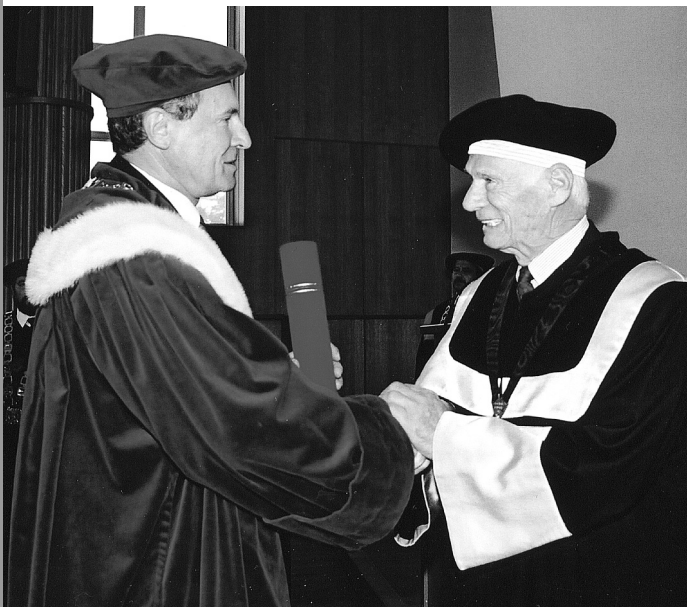
Svoju životnú púť začal skromne, ale pochytil ho sen, možno to bola schopnosť predvídať, že nový technický pokrok bude orientovaný najmä na elektrotechniku, a naplňať sa ho rozhodol štúdiom elektrotechniky na Purdue University.

V priebehu Cernanovho života sa neskôr práve profesia elektrotechnika niekoľkokrát osvedčila pri správnej orientácii jeho profesionálnej kariéry. Prvýkrát pri úspešnom absolvovaní US Navy Postgraduate School, odboru leteckého inžinierstva. Za významný predpoklad jeho kariéry kozmonauta možno považovať, že ako pilot vojenského námorníctva nalietal viac ako 5000 letových hodín a z nich 4800 na prúdových lietadlách. Kto to nikdy nezažil, ťažko môže precítiť vnútorné pocity pilota pristávajúceho na extrémne krátkej dráhe lietadlovej lode, a to nie raz, ale viac ako 200-krát.

Členom 3. skupiny astronautov NASA sa stal v októbri 1963. Na obežnú dráhu po prvý raz vzlietol ako pilot Gemini 9 a stal sa tretím človekom na svete, ktorý v skafandri vystúpil do voľného kozmického priestoru. V kozmickej lodi Apollo 10 sa zúčastnil letu na Mesiac, pri ktorom pilotoval mesačný modul Snoopy až do výšky 16 km nad povrchom Mesiaca. Urobil generálnu skúšku na prvé pristátie na tomto kozmickom telese, ktoré uskutočnil 20. júna 1969 pomocou modulu Eagle kozmonaut Neil Armstrong z posádky Apolla 11. Skutočnosť, že sa stal veliteľom Apolla 17 svedčí nielen o jeho vynikajúcich vedeckých a technicko-organizač-

ných schopnostiach, ale aj o jeho úžasných ľudských vlastnostiach. Spolu s geológom Harrisonom Schmittom uskutočnili v poradí šieste pristátie na Mesiaci, počas ktorého vykonali celý rad vedeckých experimentov. V tom okamihu sa stal tvorcom histórie ľudstva v modernom dobývaní vesmíru.

Nemožno v tejto chvíli nepripomenúť niekoľko čriepkov zo života fregatného kapitána Cernana. Osobitým a skoro senzáčným sa zdá objav „oranžového koberca“ na pokraji jedného mesačného krátera. Ako sa neskôr zistilo, išlo o guľičky zafarbeného skla, ktoré neboli sopečného pôvodu. Vedci sa domnievajú, že to bol dôsledok hry matky prírody a náhodných technologických procesov. Farbu skleneným guľičkám odovzdali rôzne druhy minerálov. Aké to muselo byť pre astronauta zadosťučinenie, ktorý strávil na povrchu Mesiaca mimo modulu Challenger viac ako 22 hodín, najazdil v mesačných terénoch 36 km a vlastnými rukami sa podieľal na príprave a dovezení 113 kg vzoriek, keď práve tento objav bol považovaný za jeden z najdôležitejších na Mesiaci. Je to málo, alebo veľa?

Na dokreslenie by som chcel pripomenúť, že v knihe jeho života sa niekoľkokrát ocitol na hranici života. Vďaka nekonečným hodinám výcviku, mnohým rokom tvrdej práce, ale aj vďaka svojej vôli a nezlomnému charakteru sa zrodil ASTRONAUT. Dokázal to v kritických situáciách, či už vo voľnom priestore nekonečného vesmíru na lane zavesenom na module, keď sa ako Fénix opäť vynoril z horiacej rieky po havárii vojenskej helikoptéry alebo kritickom zvládnutí modulu Apollo 10 nad povrchom Mesiaca. Je tu však aj druhá strana mince, ktorá dokazuje veľkosť charakteru pána Cernana ako človeka. Milá scéna s vnučkou, ktorej chce vysvetliť ako ďaleko je Mesiac vzdialený od Zeme. „Vieš chrobáček, je strašne, strašne ďaleko, v nebičku, tam, kde býva Pán Boh“, povedal jej. Odpoveď vnučky bola detsky naivná a krásna, s obrovskou výpovednou schopnosťou: „Dedko, to som nevedela, že si bol už v nebičku“. Dieťa svojimi jednoduchými slovami vlastne povedalo všetko, čo prekonal aj pocity pána Cernana po zapísaní iniciálok mena dcéry a vnučkinej matky do prachu Mesiaca. Odpoveď dieťaťa naznačuje, že nešlo len o dosiahnutie Mesiaca, ale o niečo oveľa dôležitejšie, bohatšie a hlbšie – o zmysel života posudzovaného nielen podľa

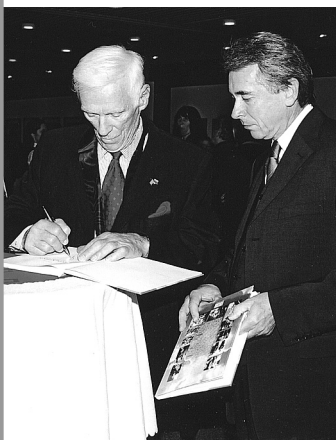
skutočnosti, ktorú prijíma racion – mozog, ale aj o pocity z hĺbín duše – bližšie k Pánu Bohu.

Aký je spätný pohľad z Mesiaca na planétu Zem? Akosi to vo mne evokuje myšlienky na milý román Antoine De Saint – Exupéryho, keď Malý princ bojuje o svoju ružu a dostáva ponuku žiť na planéte Zem s odporúčaním zemepisca, že Zem má dobrú povest. Nevieť, či toto hodnotenie Zeme, ako nie hocijakej planéty, je správne. Pán Cernan ako „Malý princ“ mal možnosť presvedčiť sa o tejto pravde. Zanechal svoju ružu na Mesiaci, stopy svojich nôh zatiaľ ako posledný pozemšťan. A potom pokračoval v ďalšej práci na planéte, ktorá má dobrú povest a všetky svoje snaženia venoval svojmu ľudu, spolupráci dvoch národov na opačnej strane spektra názorov, ktoré vytvorili projekt Sojuz – Apollo a preslávil tým aj národy pod Tatrami a Vyšehradom ako potomok skromných Slovanov.

Vážené zhromaždenie, pred vami stojí významný elektrotechnik a informatik, vedec, propagátor a konzultant programov s vesmírnou a technickou problematikou, so synergickými schopnosťami, ktoré prebehli čas v ďalšom vedeckom a mierovom získavaní skúseností z vesmíru a vytvorili predpoklady možno pre ďalšie prežitie obyvateľov planéty Zem.

Akademické slávnosti udeľovania čestných titulov sa po niekoľkých rokoch strávených v rôznych prenajatých priestoroch mimo univerzity opäť vracajú na našu akademickú pôdu – do auly na Mýtnej ulici.

Na recepcii v átriu Slovenského rozhlasu, ktorá sa uskutočnila po slávnostnom zasedaní vedeckej rady predsedu SAV Štefan Luby predstavil novú publikáciu o E. A. Cernanovi, autora Fraňa Tekela – Eugene A. Cernan a americký vesmírny program, ktorá práve vyšla vo VEDE, vydavateľstve SAV. Vzácny hosť ochotne k svojmu životopisu pridal autogram.

Reformovanie univerzitného vzdelávania v Európe

Pri príležitosti slávnostného otvorenia akademického roka 2004/05 na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave sa rektor STU vo svojom príhovore jednoznačne prihlásil k partnerstvu STU s renomovanými univerzitami v Európe.

Táto pozícia STU je výzvou na rešpektovanie všetkých procesov, ktoré vo forme odporúčaní predkladá Európska komisia. Začlenením sa medzi členské štáty Európskej Únie (EÚ) sa teda aj pre slovenské univerzity vytvorili rámce na implementáciu Lisabonskej stratégie, pracovného programu „Vzdelávanie a školenia 2010“ a Bolonského procesu.

Označenie EÚ-25, ako aj agenda komisára J. Figela sú nielen formálnym rámcom spomínaných procesov, ale taktiež sú agendou smerujúcou k jednote Európy s dôrazom na význam vzdelávania, kultúry a viacjazyčných schopností občanov pre znalostnú Európu.

Je zrejmé, že tak osobný ako aj sociálny prospech založený na učení sa, je základovým stavebným kameňom na výstavbu ekonomicky zdravej občianskej spoločnosti. Tento prospech zahŕňa znižovanie nezamestnanosti, lepšieho sociálneho uplatnenia sa na trhu práce, a nepochybne, aj väčší príspevok tak k rastu životnej úrovne, ako aj inovácií. Ak sa porovnávajú ukazovatele ekonomického rastu Európskej únie a USA, je zrejmé, že relatívne nižší ekonomický rast Európy, a s tým spojená nižšia sociálna integrácia, majú príčiny v nižšom podiele podpory univerzitného vzdelávania.

Dňa 5. marca 2003 adoptovala Komisia EÚ komuniké, týkajúce sa úloh univerzít v znalostnej Európe. Kľúčová úloha univerzít je odvodená od ich poslania a plnenia hlavných úloh. Komuniké špecifikuje výzvy pre Európske univerzitné ustanovizne, aby boli schopné nájsť nové podporné mechanizmy na zvýšenie investícií do vzdelania, ako aj potrebu inštitucionálnych reforiem na zlepšenie dobrej správy univerzít a v neposlednom rade poskytnúť atribúty kvalitného vzdelávania v záujme rozšírenia atraktívnosti štúdia. Očakáva sa, že v máji 2005 bude vydaná publikácia k tejto problematike.

Hlavné posolstvá a odporúčania

1. Potreba hľadania nových mechanizmov podpory vzdelávania na zvýšenie investícií

- Spojené štáty americké vydávajú viac ako dvojnásobok na univerzitné vzdelávanie v porovnaní s EÚ-25 (2,7 % / 1,2 % HDP, Slovenská republika 0,7 % HDP, Česká republika 1,0 % HDP). Podpora zo súkromného sektoru vykazuje dokonca výrazne nižšie podiely (1,8 a 0,2 %). Ak sa však zoberie do úvahy predĺžovanie štandardnej dĺžky štúdia a z toho dôvodu pokles absolventov, tak potom je zrejmé, že účinnosť investícií do univerzitného vzdelávania v niektorých európskych krajinách vykazuje ešte nižšiu mieru racionálne vynaložených prostriedkov. Z toho dôvodu vyplýva potreba nárastu podielu diverzifikovaných zdrojov financovania univerzitného vzdelávania a súčasne efektívnejšie využívanie existujúcich zdrojov. Tento zámer je jed-

ným z hlavných zdrojov aktivít v pracovnom programe „Vzdelávanie a kurzy 2010“ naplňujúci zámery Lisabonskej stratégie.

- Až doteraz sa spravidla používali len zdroje štátneho rozpočtu (dotácie), avšak investície súkromného sektora sú bezpochyby nutnosťou podporovať univerzitné vzdelávanie, a tak rozšíriť zdroje financovania. Samozrejme, nárast investícií súkromného sektora nemá implikovať pokles dotácií zo štátneho rozpočtu, ale majú sa stať komplementárnou zložkou podpory univerzitného vzdelávania. Väčšia podpora môže sa uskutočniť prostredníctvom:

- poplatkov/spoplatnenia štúdia za podmienky vytvorenia podporného systému – mechanizmu akými sú napr. granty alebo pôžičky. Tento systém – mechanizmus má byť prístupný pre všetkých záujemcov.
- nárastu investícií zo súkromného sektora, ktoré môžu plynúť z poplatnenia výsledkov výskumu a konzultačných služieb, komercionalizáciou „zrelých produktov a technológií“, ako aj z podpory neakademických služieb vo forme verejných/súkromných zákaziek, prípadne darov a pod.
- významný podiel na podporu univerzitného vzdelávania môže prísť zo zdrojov EÚ (EAC a RTD schémy, EIB, štrukturálne fondy a pod.), ktoré podporia mobilitu študentov a učiteľov, podporia štrukturálne zmeny v rámci Bolonských procesov, rozšírenie sieťových ICT vo výskume a inováciách, regionálne inovačné klustery, zatriktívnenie Európy vo vzdelávaní a výskume a pod. Tieto podpory mali by byť dostatočné na to, aby boli zabezpečené požadované zmeny a nepochybne budú silným podnetom na podporu odvahy urobiť potrebné zmeny.

2. Potreba inštitucionálnych reforiem na zlepšenie chodu univerzít

Potreba zlepšenia chodu Európskeho vzdelávacieho systému ako celku si vyžaduje uvažovať o reformovaní aspoň dvoch oblastí:

- zmeny v administratívnej štruktúre vzdelávacích inštitúcií a
- vytvorenie kombinovaných verejno-súkromných vzdelávacích ustanovizní.

Organizačné zmeny majú za cieľ uviesť do života nové metódy finančného a projektového manažmentu (t. j. multilaterálne inštitucionálne kontrakty zamerané na širšie použitie „manažmentu podľa zámerov – management by objective“ schém, aby fondy boli náležite orientované na progresívne produkty. V tomto smere sa stane grantový mechanizmus významným rozhodovacím procesom zodpovedných autorít už na lokálnej úrovni. Predpokladá sa, že verejno/súkromné vzdelávacie ustanovizne budú spravované s väčšou súčinnosťou interakčných zmien, smerujúcich k účinnejšiemu uplatňovaniu manažérskych techník medzi obidvomi sektormi.

3. Význam propagačných aktivít na zvýšenie atraktívnosti univerzitného vzdelávania

- Za viac ako 15 posledných rokov stratila Európa v porovnaní s USA exkluzívnu „pole position“ v atraktívnosti univerzitného vzdelávania. Táto nevyváženosť je mimoriadne

vážna pre postgraduálnych študentov a mladých výskumníkov, pretože dávajú prednosť sľubným kariérnym sebarealizáciám svojho talentu a možnosti výberu odboru z oblasti vedy, technológií a manažmentu. Tieto fakty spôsobujú, že Európa musí čeliť rizikám úniku mozgov „brain-drain“ nielen z Európy do USA, ale taktiež v nevyváženosti hustoty vedeckých kapacít vo vnútri hraníc Európy. Riešenie tohto problému sa môže uskutočniť najmä:

Zvýšením finančných a nefinančných podpôr aktivít, účelovo zamarených na ľudské zdroje ako sú napr. kariéra, stavovské pozície, rozvojové osobné možnosti a pod.. Ďalej sú to aspekty curricula (stupeň vzdelania, demonštrácia kvality, uspokojovanie potrieb študenta), ktoré majú slúžiť na rozšírenie atraktívnosti, a to tak v nárokoch, ako aj zdrojoch vo vnútri systému. V prípade zvažovania zdrojov (the teaching force) sú potrebné diverzifikované systémy odmeňovania pre učiteľov/profesorov, čím by sa podporila ich motivácia na zabezpečenie kvality vzdelávania študentov (Quality Assurance).

- Zatraktívniť podmienky pre tzv. lepších študentov, ktoré by zvýšili atraktívnosť mobility (joint degree, transparency tools, flexibilita administratívy a pod.). Ukazuje sa potreba lepšieho usmernenia (guidance), konzultačných služieb, aby sa redukovali nezrovnalosti medzi univerzitným náhľadom na problémy života a potreby trhu práce.
- Konečne, ale nie nakoniec, treba využívať propagačnú silu univerzitého vzdelávania pri zverejňovaní skutočných pozícií univerzity napr. v počte excelentných centier, implementácie QA, kreditnej schémy a pod. Podpora centier excelencie, najmä prostredníctvom siete top-inštitúcií sú základným predpokladom zatraktívnenia tak štúdiá, ako aj výskumu. Vypracovanie indikátorov na zrovnávanie inštitúcií v jednotlivých oblastiach činností ako aj nastavenie kritérií (benchmarking) kvality sú nutnou, ale ešte nie postačujúcou podmienkou na klasifikáciu úrovne univerzitého vzdelávania.

Nezostáva nič iné, ako zobrať do úvahy všetky odporúčania (briefing note) Európskej komisie pri koncipovaní dlhodobých zámerov rozvoja STU. Podceňiť tieto procesy reformnej povahy by bolo hrubou chybou vrcholového manažmentu univerzity.

*Ladislav Javorčík
Katedra výrobnéj techniky SJF*

Zasadanie reprezentácií vysokých škôl

Bratislava, 5. októbra 2004 – na utorkovom spoločnom zasadnutí reprezentácií vysokých škôl Slovenskej republiky, t. j. Slovenskej rektorskej konferencie, Rady vysokých škôl Slovenskej republiky a Študentskej rady vysokých škôl Slovenskej republiky sa ich predstavitelia dohodli na spoločnom projekte evalvácie vysokých škôl. Návrh projektu predložil prof. Juraj Sinay, prezident Slovenskej rektorskej konferencie, na základe záverov spoločného stretnutia čle-

nov Slovenskej rektorskej konferencie s predsedom vlády Slovenskej republiky Mikulášom Dzurindom a ďalšími členmi vládneho kabinetu. Cieľom návrhu projektu evalvácie je v priebehu roku 2005 vypracovať metodiku evalvácie a zastrešiť jej priebeh na vysokých školách. Evalvácia zhodnotí kvalitu výučby, štúdiá a vedy na slovenských vysokých školách, zafinuje ich silné a slabé stránky a ponúkne návrhy na zvýšenie kvality.

Fakulta architektúry

Správa zo 7. stretnutia dekanov európskych škôl architektúry, Chania - Kréta, Grécko 4. až 7. september 2004

Projekt vytvoriť Európsku sieť dekanov škôl architektúry (ENHSA – the European Network of Heads of Schools of Architecture) vznikol z iniciatívy Európskeho združenia pre vzdelávanie architektov (EAAE – European Association for Architectural Education). Je začlenený do rámca programu Sokrates „Tematické siete“ a cieľom programu ENHSA je pomôcť školám architektúry lepšie a účinnejšie sa začleniť do prostredia európskeho vysokoškolského vzdelávania. Práve v tomto kontexte bol tohtoročný program stretnutia mimoriadne závažným. Hlavnou témou bolo: **Formovanie architektonických študijných programov pre európske vysokoškolské vzdelávanie**. Príprava tohtoročného stretnutia začala už koncom roka 2003 a vyvrcholila v lete 2004, keď účastníci stretnutia dostali na vyplnenie dotazníky týkajúce sa spôsobilosti absolventov architektonických škôl a účasti škôl na výskume. Vybraní účastníci boli vyzvaní, aby si pripravili diskusiu k určitým okruhom tém, ktorým sa podrobnejšie venovali tri poldenné pracovné zasadnutia (workshopy). Zástupcom našej fakulty bola pridelená téma týkajúca sa profilu absolventa v novom študijnom programe a jeho obecnej spôsobilosti.

Úlohy univerzity v súčasnosti

Program stretnutia dekanov bol náročný, začal sa večer 4. septembra oficiálnym otvorením 7. stretnutia a úvodnou prednáškou amerického hosťa prof. Stanforda Andersona z MIT, ktorý tlmočil skúsenosti zo Spojených štátov, hovoril o úlohách univerzity v súčasnom svete a zdôraznil potrebu výskumu vo vzdelávaní. Program pokračoval na druhý deň 5. septembra dopoludňajším blokom prednášok Ettore Deodata, ktorý informoval o programe Erasmus „Tematické siete“ – ambíciách programu zvýšiť študentské mobility (súčasnú úroveň výmenných pobytov charakterizoval ako neuspokojivú) a hodnotení kvality výučby (Quality Insurance Assessment) v záujme ochrany spotrebiteľa. Nastolil tiež problém spoločnej definície inžiniera, čo vyvolalo diskusiu o užitočnosti aktuálnej definície architekta. V diskusii k tejto prednáške sa účastníci stretnutia v súvislosti s mobilitami študentov dotkli otázky vyučovacieho jazyka. Zazneli informácie, že na mnohých architektonických školách členských štátov Európskej únie sa v snahe o zvýšenie študentských mobilit začína ponúkať výučba v angličtine. Zdá sa, že v dohľadnom čase bude ponuka študijných programov v anglickom jazyku štandardnou požiadavkou pre školy, ktoré sa v širšej miere budú chcieť zapojiť do siete mobilit a nielen vysielat svojich študentov do zahraničia, ale v rovnakej miere i prijímať študentov z iných európskych škôl.

Ďalším prednášateľom, ktorý informoval o všeobecných tren-

doch v zosúladení/zludení (tuning) vysokoškolského vzdelávania bol Lupo Dona dalle Rosse. O aktivitách ENHSA/EAAE od ostatného stretnutia dekanov hovoril ich hlavný organizátor Constantin Spiridonidis (Thessaloniky, Grécko), ako aj o aktivitách 4 sekcií, t. j. sekcie konštrukcií (podrobnejšie informovala garantka tejto sekcie Maria Voyatzki), sekcie obnovy pamiatok, sekcie architektonickej tvorby a sekcie urbanistickej tvorby. Záver jeho vystúpenia, orientovaný na študijné programy, bol zároveň úvodom poobedňajšieho pracovného rokovania, ktoré bolo zamerané na nové študijné programy vybraných škôl architektúry. Na tomto pracovnom rokovaní, venovanom profilu absolventa a jeho všeobecnej spôsobilosti, sme dostali priestor na vystúpenie a krátke predstavenie našej fakulty a študijných programov, ktoré ponúkame v bakalárskom a inžinierskom štúdiu. Informovali sme ale hlavne o zmenách, ktoré priniesli inovované a nové študijné programy. V debata sa hovorilo o súčasnom profile absolventa európskych škôl architektúry, o jeho spôsobilosti na výkon povolania, nadobudnutých zručnostiach, schopnostiach a ich rozsahu, ktoré by mal počas štúdia získať, aká by mala byť hierarchia poskytovaných spôsobilostí, ako zostaviť jednotný európsky študijný program, aby bola zachovaná rozmanitosť a bohatosť európskeho architektonického vzdelávania. Z diskusie vyplynulo, že aktuálnym kľúčovým problémom je zmena organizácie štúdia z jednostupňového na dvojestupňové v zmysle procesu prestavby európskeho vysokoškolského vzdelávania, ktorá sa začala bolonskou výzvou. Môžeme konštatovať, že v tejto oblasti máme pred mnohými partnerskými školami malý náskok, ktorý by sme nemali premárniť. Už sa nemusíme zamýšľať kto je bakalár, aké sú jeho kompetencie, ako sa vysporiadať s rozdelením štúdia, možnými uchádzačmi o 2. stupeň štúdia z iných škôl a podobne. Čo sa nás ale môže dotknúť, je dĺžka štúdia. Drvivá väčšina škôl organizuje štúdium v trvaní 3 + 2, t. j. 3 roky bakalárske štúdium a 2 roky majstrovské štúdium (master's degree). Šesťročné štúdium (4+2) je skôr výnimkou, ktorú nám ale väčšina kolegov závidí. Päťročné štúdium vplynulo zo stanovenia minimálnej uznanej dĺžky univerzitného vzdelania a prispôsobenia architektonického vzdelávania tejto dĺžke sa javí viac ako ekonomická nevyhnutnosť, ktorú väčšina škôl v záujme prežitia je nútená akceptovať.

Aktivity združenia

Tretí deň rokovania otvoril úradujúci prezident EAAE James Horan (Dublin, Írsko). Hovoril o aktivitách združenia, publikáciách, ktoré boli v rámci združenia vydané, snahe zvýšiť počet členov združenia (v súčasnosti má viac ako 100 architektonických škôl), pokúsiť sa orientovať aj mimo Európu a získať členov z USA, Austrálie, Ďalekého Východu a hlavne identifikovať strategické oblasti budúcej činnosti združenia. Pripomenul, že 30-ročná činnosť EAAE je založená výlučne na báze dobrovoľnosti a zánietenosti jednotlivcov, pretože doteraz toto združenie nemá jediného (!) plateného pracovníka na plný úväzok. Pokladník združenia Herman Neuckermans (Leuven, Belgicko) potom predložil účastníkom vyúčtovanie za rok 2003 a rozpočet na rok 2004. Bol tiež zvolený nový viceprezident združenia Per Olaf Fjeld (Oslo, Nórsko).

Výskum v architektúre

Poobedňajšie pracovné stretnutie bolo venované otázkam výskumu a jeho začlenenia do štandardných študijných programov. Bolo konštatované, že výskum je jedným z hlavných pi-

lierov európskeho vysokoškolského priestoru. Nemal by byť len na úrovni postgraduálnych a doktorandských študijných programov, dokonca zaznelo odporúčanie, aby sa objavil už v bakalárskych študijných programoch. Na druhej strane existuje určitá neistota, čo je obsahom výskumu v architektúre. Spektrum záujmu sa javí pomerne široké, a to od prieskumov a zberu dát a informácií až po rýdzo vedecké bádanie. Spomenutá neistota sa odráža i v otvorení diskusie o možnosti vypracovať architektonický alebo urbanistický projekt ako doktorandskú prácu. Tejto téme bude dokonca venovaná brusselská konferencia v apríli 2005. Perfektnou „bodkou“ za výskumne orientovaným poldňom bola večerná prednáška holandského architekta a profesora na univerzite v Delfte Kasa Oosterhuisa (nositeľ ceny Mies van der Rohe), ktorý názorne ilustroval pojem „protospace“ na sérii jeho architektonických realizácií a projektov i prác so študentmi na škole architektúry v Delfte.

Študijný program vo väzbe na výkon profesie

Posledný, štvrtý deň bol venovaný pracovnému rokovaniu o študijných programoch a ich väzbe na výkon profesie architekta. Väčšina referujúcich zástupcov deklarovala prepojenie školy a výučby na prax prostredníctvom spolupráce s profesijnými komorami a s architektmi z praxe. Na niektorých školách pedagógovia – hlavne v severských krajinách, vyučujúci architektonickú a urbanistickú tvorbu sú zároveň aktívne činní architekti. Hodnotenie spôsobilosti škôl sa v jednotlivých krajinách líši, niekde akreditácia prebieha na úrovni vlády alebo ministerstiev (aj prípad Slovenska), v iných sa to deje na úrovni komôr alebo študijné programy sú úplne v kompetencii školy (Nórsko, Trondheim). Projekčná prax počas štúdia sa vo väčšine prípadov nevyžaduje, niektoré školy ju ale majú nasimulovanú v rámci semestrálnych alebo ročníkových projektov. V diskusii zaznela kritická poznámka, že ak štúdium je orientované len na prax, nie je možná inovácia a objavovanie neprebádaných ciest a možností. Na druhej strane diskutujúci poukázali na fakt, že väčšina inovácií v architektúre vzniká v projektových ateliéroch.

Poobedňajšie rokovanie bolo zhrnutím predchádzajúcich diskusií a debát, ktoré spracuje pracovná skupina do záverov a odporúčaní a rozošle ich jednotlivým účastníkom stretnutia. Akonáhle nám ich organizátori pošlú, pokúsime sa o ich preklad a zverejnenie v našich periodikách.

Na záver ešte jedna poznámka. Aktívnymi účastníkmi stretnutí dekanov, aspoň tohto posledného, boli hlavne zástupco-

via škôl architektúry z Írska, Grécka, Holandska, Dánska, Fínska, Nórska, Belgicka, Portugalska, Slovenska... Tieto krajiny majú veľa spoločného, preto zdieľanie skúseností a poznatkov zo vzdelávania architektov sa v tomto kontexte javí ako veľmi osožné a cenné pre všetky zúčastnené strany. Môžeme konštatovať, že programom naplnené a dosť vyčerpávajúce dni, ktoré sme na tomto stretnutí dekanov strávili, boli nesmierne užitočné, inšpiratívne a významnou mierou prispejú k začleneniu sa našej fakulty medzi špičkové európske školy architektúry.

*Peter Gál, dekan FA
Julián Kepl, prodekan FA*

PERSEUS – medziročné hodnotenie (Mid Term Assessment)

Projekt PERSEUS – Permanent Research in Spatial Development in the Context of EU Enlargement and Information Society Advancement, vstúpil v septembri tohto roku do svojej druhej polovice. Pri tejto príležitosti bol 2. septembra 2004 na Fakulte architektúry v priestoroch SPECTRY, Centra excelencie, realizovaný prezentačný workshop, sumarizujúci jednotlivé aktivity prebiehajúce v rámci tohto projektu od februára 2003. PERSEUS, servisný projekt pre SPECTRA, slúžiaci na zabezpečenie a podporu jeho vedeckovýskumných, tréningových, diseminačných a komunikačných aktivít sa ukázal ako významný prínos pre ďalší rozvoj centra. V rámci prezentácie boli predstavené všetky zrealizované aktivity naplánované na prvých 18 mesiacov. V tejto súvislosti spomeňme niekoľko kľúčových úloh. V roku 2003 bolo ukončené komplexné dobudovanie inštitucionálnej kapacity centra, vrátane dlhodobej profilácie jeho Corporate Identity a niekoľkých ďalších nástrojov slúžiacich na zabezpečenie vysokej manažérskej úrovne riadenia – etický kódex, Charta centra, systém riadenia kvality, personálna stratégia, vizuálny štýl a podobne. V rámci spolupráce so zahraničnými prestížnymi partnermi centra bolo zrealizovaných 12 návštev zo zahraničia a 6 študijných ciest spolupracovníkov centra. Medzi najprestížnejšie odborné podujatia, realizované pod záštitou SPECTRY, Centra excelencie, možno zahrnúť najmä medzinárodné konferencie „It works or it networks“ (september 2003), „Výskum v oblasti priestorového plánovania a rozvoja v rozšírenej EÚ“ (jún 2004) a odbornú konferenciu projektu Intelcities METADATA (september 2004). Špeciálna pozornosť v rámci aktivít centra je venovaná podpore výskumných aktivít doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. Popri študijných pobytoch ide najmä o organizáciu študentskej súťaže Bradlo 2004 a sériu workshopov pre túto cieľovú skupinu. Projekt PERSEUS umožnil SPECTRE aj podporu edičných aktivít, zastúpených najmä novou edíciou časopisu ALFA-SPECTRA. V priebehu hodnoteného obdobia vyšli úvodné 3 čísla, vždy s tematickým zameraním na niektorú z aktuálnych dominantných oblastí priestorového rozvoja – udržateľnosť priestorového rozvoja, informačná spoločnosť a výskum v oblasti priestorového plánovania v rozšírenej EÚ. Publikačné aktivity spolupracovníkov centra sa však neobmedzujú iba na tento komunikačný

kanál, ale stále viac sa presadzujú aj v iných prestížnych cudzojazyčných periodikách. Súčasťou aktivít v rámci projektu PERSEUS bola aj príprava nových curicull pre graduálne a postgraduálne štúdium ako aj množstvo expertíznych aktivít spolupracovníkov centra. SPECTRA, Centrum excelencie, sa v šiestom roku svojej činnosti snaží profilovať ako rešpektovaná odborná aj morálna autorita v oblasti výskumno-edukačných aktivít v rámci priestorového plánovania a kontinuálne tak naplňať svoje kľúčové poslanie.

Hostami podujatia bol dr. Vincent Favrel, supervízor Európskej komisie pre projekt PERSEUS a prof. R. Špaček, prorektor STU. S prezentáciami výsledkov projektu vystúpili M. Finka – riaditeľ centra a manažér pre výskum, D. Petříková – výkonná riaditeľka a manažérka centra pre medzinárodné vzťahy, I. Belčáková – manažérka EIA a SEA, a vedúci jednotlivých pracovných skupín M. Jaško a L. Vítková.

Matej Jaško

Architekti k rozvoju trenčianskeho regiónu

CeloEurópsky trend podpory regionálneho rozvoja prostredníctvom efektívnejšieho využívania dochovaného kultúrneho dedičstva aktívne zachytili na Fakulte architektúry STU: problematika ochrany a využívania architektonického dedičstva je tam integrálnou súčasťou odbornej prípravy budúcich architektov i vedeckovýskumnej aktivity jej pedagógov. Do vzdelávacieho procesu sú zaradované konkrétne prípadové situácie (spravidla problematické), o vyriešenie ktorých má záujem spoločenská prax – najčastejšie samosprávna sféra.

V pondelok 5. októbra 2004 sa úspešne uzavrela jedna takáto úloha „Hrad Trenčín, urbanisticko-architektonická štúdia rehabilitácie a revitalizácie národnej kultúrnej pamiatky“, ktorú inicioval Trenčiansky samosprávny kraj prostredníctvom svojho oddelenia regionálneho rozvoja.

HRAD TRENČÍN

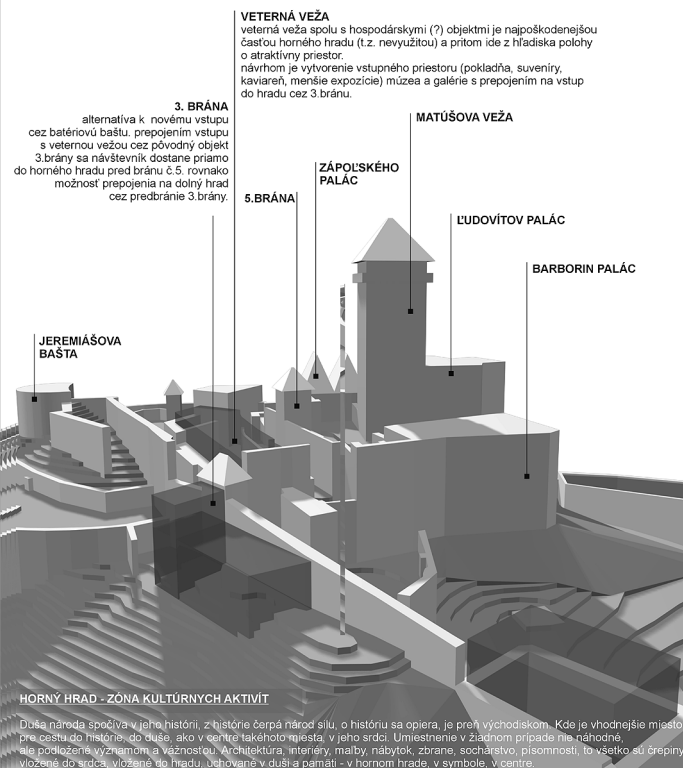
Urbanisticko-architektonická štúdia

PC ARCH FA STU - Fakulta architektúry STU v Bratislave

Doc. Ing. Arch. Jarmila Lalková, PhD.
Doc. Ing. Eva Kráľová, PhD.
Ing. Arch. Zuzana Jacková
Ing. Arch. Zuzana Majerová
Ing. Arch. Ing. Marek Danihel
Ing. Arch. Martin Krosner

0 9 / 2 0 0 4

Na úlohe vyše jedného roka pracovali diplomanti Marek Danihel, Zuzana Mayerová, Zuzana Jacková, Martin Krosner v ateliéroch doc. Ing. arch. Jary Lalkovej, PhD., a doc. Ing. Evy Kráľovej, PhD., z Ústavu architektúry II., Katedry obnovy architektonického dedičstva, ktorí už ako absolventi pod vedením svojich bývalých ateliérových vedúcich úlohu dopracovali a 30. septembra t. r. odovzdali trenčianskej regionálnej samospráve.

Akútnosť riešeného problému podčiarkuje fakt, že samosprávne orgány trenčianskeho kraja rehabilitáciu a revitalizáciu hradného areálu postavili medzi nosné rozvojové aktivity nielen mesta, ale celého regiónu. Kvalita odovzdaného riešenia bola na takej úrovni, že predstavitelia Trenčianskeho samosprávneho kraja požiadali autorov o prezentáciu problému i navrhnutého riešenia pre delegáciu partnerského kraja Trondelag z Nórska, ktorá trenčiansky kraj navštívila v dňoch 4. – 6. 10. 2004. Jej úlohou bolo nielen oboznámiť sa s pozoruhodnosťami tohto regiónu, ale tiež preveriť pripravenosť rozvojových programov, ktoré v najbližšom období budú podporené z príspevku nórskej vlády (cca 600 miliónov Sk ročne). Docentky Lalková a Kráľová projekt osobne predstavili, členov delegácie veľmi zaujal, vysoko ocenili hĺbku, rozsah i spôsob spracovania a prisľúbili jednoznačné odporúčanie jeho zaradenia medzi finančne podporované projekty. Zároveň navrhli možnosť nadviazania odborných i vzdelávacích kontaktov medzi Fakultou architektúry STU a Technickou univerzitou v Trondheime, kde, podľa ich slov, je vyučovanie architektúry vrátane ochrany architektonického dedičstva na vysokej úrovni. Aj tento príklad dokazuje, že vzdelávanie v oblasti ochrany a využívania architektonických pamiatok na Fakulte architektúry realizované formou riešenia konkrétnych prípadových úloh je prínosné tak pre študentov, ako aj pre širší spoločenský a hospodársky rámec našej krajiny. V neposlednom rade vďaka takýmto projektom sa dobré meno Fakulty architektúry i celej Slovenskej technickej univerzity v Bratislave šíri nielen po regiónoch Slovenska, ale preniká aj do vzdialených krajín

Európy. Ostáva už len želať si, aby realizácii tohto projektu sa dostala spomínaná finančná podpora

(k-1)

Poznámka redakcie:

V denníku SME sa 6. 10. 2004 objavila správa: Až 260 miliónov korún by mohlo na rekonštrukciu Trenčianskeho hradu poskytnúť Nórske kráľovstvo. Po včerajšom podpísaní zmluvy o partnerstve medzi Trenčianskym krajom a regiónom Trondelag to povedal krajský kancelár tohto nórskeho regiónu Olav Huseby.

Fakulta chemickej a potravinárskej technológie

Slovenská chemická knižnica pri FCHPT STU sa stala Autorizovaným školiacim strediskom firmy SUN Microsystems

Akademická iniciatíva firmy SUN Microsystems je programom zameraným na vytvorenie partnerstiev medzi firmou SUN Microsystems a akademickými inštitúciami. Vzdelávacie kurzy tohto programu umožňujú študentom oboznamovať sa s technológiami firmy SUN Microsystems, umožňujú im získavať dôležité IT skúsenosti a pripravujú ich na priemyselnú certifikáciu IT profesionálov. Akademická iniciatíva firmy SUN Microsystems umožňuje vybraným vzdelávacím inštitúciami stať sa Autorizovaným školiacim strediskom firmy SUN Microsystems a poskytovať vzdelávanie zamestnancom a študentom. Súčasťou ponuky Autorizovaného školiaceho strediska je aj prístup k vybraným online kurzom v rámci internetového vzdelávacieho centra firmy SUN.

Výhody programu

- Študenti získajú za priaznivú cenu prístup k študijným materiálom, ktoré ich pripraví na získanie certifikácií na produkty firmy SUN, pričom študenti získajú cenné skúsenosti, ktoré im umožnia lepšie uplatnenie po ukončení štúdia.

- Ako Sun Academic Initiative partner získava vzdelávacia inštitúcia priamu podporu firmy SUN a prístup k najnovším vzdelávacím materiálom.
- Študenti si môžu určiť tempo svojho štúdia vďaka prístupu k online kurzom, ktoré sú prístupné z ľubovoľného webového prehliadača v rámci internetového vzdelávacieho centra firmy SUN.
- Po úspešnom absolvovaní študijných kurzov môžu študenti získať výrazné akademické zľavy na certifikácie firmy SUN.
- Úspešná certifikácia umožňuje študentom získať lepšie zamestnanie, nadštandardné príjmy ako aj bezproblémové uplatnenie kdekoľvek na svete vďaka medzinárodnej akceptácii SUN certifikácií

Výber z ponuky kurzov

- Fundamentals of the Java Programming Language
- Java Programming Language
- Java Practice Certification Exam
- Object Oriented Programming with Java Technology
- Web Component Development with Java Technology
- Distributed Programming with Java Technology
- Mobile Desktop Development with Java Technologies
- Solaris 8 System Administration I, II
- Solaris 8 Operating Environment TCP/IP Network Administration
- Fundamentals of Solaris 8 Operating Environment
- UNIX Essentials Featuring the Solaris 9 Operating Environment
- Intermediate System Administration for the Solaris 9 Operating Environment
- Advanced System Administration for the Solaris 9 Operating Environment
- Network Administration for the Solaris 9 Operating Environment
- New Features of the Solaris 9 Operating Environment

Slovenská chemická knižnica pri FCHPT STU je od augusta 2004 Autorizovaným vzdelávacím strediskom firmy SUN Microsystems, v súčasnosti jediným v Českej a Slovenskej republike.

V prípade že máte záujem získať bližšie informácie o ponúkaných školeniach a certifikáciách kontaktujte sa s nami na adrese marian.hvolka@stuba.sk

Materiálovo- technologická fakulta

FORMING 2004

V dňoch 9. až 11. 9. 2004 sa v Liečebnom dome HELIOS na Štrbskom plese vo Vysokých Tatrách konala XI. medzinárodná konferencia FORMING 2004. Medzinárodná konferencia FORMING má teda už 11-ročnú tradíciu a koná sa v úzkej spolupráci univerzít a fakúlt Poľska – Česka – Slovenska, na ktorých sa vyučuje tvárnenie.

Miestami, kde sa konali predchádzajúce konferencie FORMING boli: Wisla 1994, Fridland 1995, Ustroń 1996, 1998, 2000, Rožnov pod Radhoštěm 1997, Zlaté Hory 1999, Stará Lesná Vysoké Tatry 2001, Luhačovice 2002, Podlesice 2003.

Hlavným garantom a organizátorom konferencie FORMING 2004 bola Katedra tvárnenia Materiálovotechnologickej fakulty STU Bratislava so sídlom v Trnave. Ako spoluorganizátori sa na konferencii podieľali Katedra modelovania procesov i inžinierii medyczej Politechniky Slaskej Katowice, Katedra tvárnení materiálov VŠB TU Ostrava a Slovenská strojárská spoločnosť ZSVTS Bratislava.

Konferencia je zameraná na plasticitu materiálov a nové princípy spracovania a aplikácií pre prax v strojárstve a hutníctve.

Konferencia sa koná každoročne cyklicky v inej krajine – univerzite – fakulte – katedre podľa vzájomne dohodnutého programu. Na otvorení konferencie FORMING 2004 sa v zastúpení dekana MTF STU zúčastnil prodekan doc. Ing. Jozef Vaský, CSc. Na konferencii sa zúčastnilo 99 účastníkov, a to z 10 pracovísk zo Slovenska a 24 pracovísk zo zahraničia. Prihlásených bolo 64 príspevkov, ktoré boli uverejnené v zborníku. Počas troch dní priamo odznelo 57 príspevkov s bohatou diskusiou. Z prednesených príspevkov bolo 27 z Českej republiky, 17 z Poľska, 12 zo Slovenska a 1 z Nemecka.

Účastníkmi FORMING 2004 boli mnohé významné osobnosti pracujúce v oblasti tvárnenia na domácich a zahraničných univerzitách ako aj významní odborníci z praxe. Konferencia mala vysokú vedecko-odbornú ako aj spoločenskú úroveň, pričom sa získali nové poznatky, prehĺbili sa vzájomné kontakty a vymenili sa skúsenosti medzi pracoviskami doma a v zahraničí. Získané poznatky sa týkali najmä plasticity materiálov, mechanických vlastností, nových princíпов, vedeckých metód práce, modelovania tvárniacich procesov, plastometrie, tvárniteľnosti, využitia výpočtovej techniky v tvárnení a matematizácie fyzikálnych procesov.

Oživilo sa pracovisko STU Bratislava – TU Freiburg, kde v roku 1950 založili spoluprácu prof. Čabelka a prof. Wiegand, dnes prof. Polák a prof. Kawalla. Menovaní predložili návrh na založenie a obnovenie spolupráce Freiburg/Trnava s návrhom na vyslanie doktorandov a mladých docentov prípadne profesorov z odboru „Strojárske výrobné technológie“.

Nasledujúci FORMING 2005 sa bude konať v septembri v Českej republike.

Karol Polák, Jozef Bílik
Katedra tvárnenia MTF

Stavebná fakulta

Eduardo Torroja

Dňa 22. septembra 2004 sa pod záštitou ZA SvF STU a Stavebnej fakulty STU konala v priestoroch Stavebnej fakulty STU v Bratislave tlačová konferencia na tému:

„Eduardo Torroja – najväčší španielsky konštruktér 20. storočia.“ Tlačovú konferenciu otvoril prodekan pre vedeckovýskumnú činnosť prof. Ing. Ludovít Fillo, PhD., ktorý predniesol a prezentoval celoživotné dielo Eduarda Torroju, najznámejšieho španielskeho inžiniera – architekta, vedca a pedagóga, zakladateľa medzinárodných profesijných organizácií konštrukčných inžinierov, ktorý navrhol unikátne diela najmä betónového staviteľstva v rokoch 1930 až 1961.

Na konferencii sa zúčastnili: prof. Ing. Dušan Petráš, PhD., dekan SvF, prof. Ing. arch. Karol Kaldarar, PhD., doc. Ing. Libuša Antalová, PhD., doc. Ing. Jaroslav Halvoník, PhD., a okolo 80 študentov. Médiá nemali žiadne zastúpenie.

Na Stavebnú fakultu STU v Bratislave bola prepožičaná výstava EXPO TORROJA, ktorú na podnet profesora Corresa zo Stavebnej fakulty

v Madride vytvorilo CEHOP – Centrum historických štúdií verejných prác. Zástupcovia uvedenej inštitúcie, charde d'affair španielskeho veľvyslanectva a profesor Corres prispeli 9. septembra k slávnostnému otvoreniu výstavy, ktorá dokumentovala prostredníctvom 64 panelov a 6 modelov 30 vybraných mostov, akvaduktov, vodojemov, športových hál, hangárov, kostolov, tribún štadiónov a špeciálnych strešných konštrukcií, ktorých konštrukčné riešenie geniálne „poznačil“ Eduardo Torroja (1899-1961).

Eduardo Torroja je najvýraznejšou osobnosťou 20. storočia v španielskom inžinierstve a architektúre. Navrhol a vypracoval početné množstvo prác celkom odlišného charakteru. Pri mostoch, tržniciach, koncertných halách, kostoloch, skladoch, akvaduktoch a priehradách dokázal hlboké pochopenie riešenej problematiky. Dobré vzájomné pôsobenie medzi teóriou a praxou hodnotí jednu z charakteristík jeho pozoruhodnej osobnosti, vedca a konštruktéra. To mu umožnilo pozdvihnúť výskum a aktívne prispievať k vývoju staviteľstva a spôsobov navrhovania. Jeho kritický prístup a čistá koncepcia problémov, ktoré súviseli s riešením komplikovaných systémov, vlastných pre jeho prácu, ho presvedča o dôležitosti uprednostňovať tímovú prácu. Považuje za nevyhnutné spoluprácu medzi odborníkmi s rozličnými skúsenosťami a zručnosťami, a tak jeho spolupracovníci sú stavební inžinieri, architekti, fyzici, chemici, technológovia ... Pracuje s rovnakým zánietením pre rôzne medzinárodné organizácie a udržiava blízky vzťah s európskymi a americkými výskumníkmi.

Tajomstvo výraznej zrozumiteľnosti Torrojevho jazyka spočíva v efektívnej interakcii medzi technologickým výskumom a láskou pre formu: “každá matematická forma má vnútornú silu, presnosť pravidla, vyjadrenie predstavy, informáciu o sile...” Zánietenie Torroju na dosiahnutie najvyššieho stupňa jedinečnosti v tvorivom spektre je zreteľné z mnohých jeho prác, ktoré bolo vidieť na tejto výstave.

O Torrojovi možno povedať, že je to najúplnejšia a najvyzretejšia osobnosť v staviteľstve a v architektúre, jedna zo zriedkavých individualít, ktorá ukázala, ako treba riešiť konštrukčné problémy 20. storočia a ako treba čerpať konštrukčnú múdrosť veľkých architektov histórie.

Ludovít Fillo, prodekan SvF

Stanislava Bátovská, oddelenie práce s verejnosťou SvF

Zlaté promócie

Na Stavebnej fakulte STU v Bratislave sa dňa 1. októbra 2004 uskutočnil slávnostný ceremoniál zlatých promócií za účasti 9 absolventov Fakulty staviteľstva a zememeračského inžinierstva SVŠT v Bratislave – odbor geodézia a kartografia z rokov 1950 – 1954.

Zástupcami akademickej obce boli dekan SvF Dušan Petráš, prodekan František Ohrablo, Stanislav Uncík a Alojz Kopáčik, ktorý bol promótorom.

Repromóciu otvoril dekan SvF STU privítaním hostí a slávnostným príhovorom. V príhovore výstižne ocenil plodnú celoživotnú odbornú činnosť jubilujúcich absolventov a ich vernosť k alma mater. V rámci príhovoru bola premietnutá história a súčasnosť Stavebnej fakulty, kde si mohli absolventi porovnať svoje možnosti štúdia s dnešnou vybavenosťou fakulty, starostlivosť fakulty o rozvoj osobnosti študenta.

Oslávenci dostali zlatý diplom za úspešné celoživotné pôsobenie v stavebníctve a oprávnené užívanie zaslúženého dôchodku. Pri

odovzdávaní diplomov znela tichá hudba.

Zo 16-tich absolventov spred 50 rokov bolo prítomných 9: Ing. V. Bibza, Ing. J. Cagáň, Ing. J. Čop, Ing. J. Ďuriš, Ing. J. Fašiang, Ing. Š. Honti, prof. Ing. RNDr. E. Kubáček, DrSc., Ing. V. Petruľák, Ing. K. Spiller. Absolventmi, ktorí sa nedožili tohto jubilea sú: Ing. E. Halmoš, Ing. M. Hýrošš, CSc., Ing. Alena Tichá. Ďalší ako Ing. J. Babic, Ing. J. Babík, Ing. M. Bajkay, Ing. P. Hanko sa nemohli zúčastniť zo zdravotných dôvodov. Na milej slávnosti boli prítomní aj rodinní príslušníci.

Z radu absolventov sa ujal slova prof. E. Kubáček, ktorý sa poďakoval za slávnosť a s vďačnosťou si zaspomínal na pedagógov a študentské časy, pietnu spomienku venoval zosnulým kolegom. Po skončení slávnosti nasledovali gratulácie a prítok.

Jubilanti vyjadrili úprimné poďakovanie vedeniu Stavebnej fakulty STU za usporiadanie tejto nádhornej slávnosti, ktorá im navždy zostane v pamäti.

Stanislava Bátovská

K nedožitým 80. narodeninám prof. O. Bendu

Kolektív Katedry teoretickej a experimentálnej elektrotechniky FEI STU v Bratislave, akademická obec STU v Bratislave, ako aj širšie vrstvy slovenskej technickej inteligencie si 18. novembra 2004 pripomenú nedožitú 80. narodeninu významnej osobnosti slovenskej vedy a techniky, profesora Slovenskej technickej univerzity v Bratislave Oldřicha Bendu, DrSc., akademika SAV a ČSAV, mnohonásobného nositeľa domácich štátnych i zahraničných ocenení, významného vedeckovýskumného pracovníka a spoločensky angažovaného človeka, ktorý sa stal pojmom predovšetkým v oblasti teoretickej elektrotechniky nielen doma na Slovensku, ale jeho osobnosť a všestranné aktivity ďaleko presiahli hranice Slovenska. Výsledky práce profesora O. Bendu vidíme dnes nielen v tom, čo zostalo po ňom vo forme vybudovaných pracovísk na univerzite alebo v SAV, či vo forme vedeckých časopiseckých alebo knižných publikácií. Svedectvom jeho úspešnej práce sú predovšetkým ľudia, jeho nasledovníci, stovky elektrotechnických inžinierov k výchove ktorých významne prispel, odchovaní aspiranti, špecializovaní vedeckovýskumní pracovníci, docenti a profesori. Profesor Benda má svojich nasledovníkov, ktorí pokračujú v jeho diele a rozvíjajú jeho myšlienky. S pocitom vďaky si v nasledujúcich riadkoch pripomeňme aspoň v stručnosti hlavné míľniky 75-ročnej životnej cesty profesora Oldřicha Bendu.

Prof. Benda sa narodil v Kráľovej Lehote v rodine výpravcu ČSD. Do ľudovej školy chodil postupne v Kremnici a v Nových Zámkoch, kde začal aj gymnaziálne štúdium, ktoré skončil v Banskej Bystrici s vyznamenaním. Rovnako s vyznamenaním ukončil v roku 1947 Strojno-elektrotechnickú fakultu SVŠT v Bratislave, odbor elektrotechnického inžinierstva. Ešte pred skončením štúdia nastúpil ako výpomocný asistent na Ústav slaboprúdovej elektrotechniky, kde sa po skončení štúdia stal u prof. Rozsypala asistentom. Roku 1948 prešiel na terajšiu Katedru teoretickej a experimentálnej elektrotechniky, na ktorej pôsobil nepretržite až do smrti, ktorá ho zastihla v plnom pracovnom nasadení dňa 11. júla 1999. Profesor Benda už ako mladý asistent u nestora slovenskej teoretickej elektrotechniky prof. Kneppu, DrSc., prejavoval mimoriadnu aktivitu, keď mu pomáhal pri organizovaní cyklu prednášok v rámci EŠC formou realizácie zaujímavých experimentov z oblasti dielektrického a indukčného ohrevu, elektrických výbojov pri atmosférickom tlaku a fotoelektrických javov. V roku 1951 poverila vedecká rada EF SVŠT mladého inžiniera Bendu úlohou pripraviť prednášky z nového predmetu *dialkové meranie, ovládanie a signalizácia* pre energetickú špecializáciu. V tejto súvislosti vybudoval v rámci katedry aj príslušné laboratórne cvičenia, vydal celoštátny učeb-

ný text *Dialkové meranie* a vychoval pre tento predmet aj prvého asistenta Ing. J. Bajcsyho, dnešného profesora Katedry merania FEI STU. O dva roky neskôr sa situácia opakovala. V roku 1953 bol prof. Benda poverený vypracovať prednášky z nového predmetu *priemyslová elektronika*. Opäť vychoval pre tento predmet prvého asistenta Ing. J. Oravca, dnešného docenta na Katedre teoretickej a experimentálnej elektrotechniky (KTEE), ktorý prevzal ďalšiu zodpovednosť za rozvoj tejto disciplíny na katedre. V tomto období sa prof. Benda sústreďoval predovšetkým na systematické budovanie a modernizáciu experimentálnej základne katedry a na vytváranie organického spojenia medzi pedagogickou a vedeckovýskumnou činnosťou na katedre. Rozhodujúcim spôsobom pomáhal vytvárať špecializované skupiny okolo erudovaných pracovníkov, ktorými boli v tomto období najmä doc. I. Mayer (skupina elektrických strojov), doc. J. Gyrfas (skupina elektrického merania) a doc. J. Bajcsy (skupina pre telemechaniku). Prof. Benda sa v tomto období stáva zodpovedným riešiteľom významnej štátnej výskumnej úlohy, zameranej na vyšetrovanie elektrodynamických vlastností feritových materiálov s cieľom ich využitia pri konštrukcii pamätí počítačov. Prof. Benda veľmi cielavedome spájal svoju vedeckovýskumnú činnosť s pedagogickým procesom na katedre. Nové výsledky svojej výskumnej práce sústavne prenášal do pedagogického procesu. Okrem toho, že v tomto období prevzal prednášky z teoretickej elektrotechniky po profesorovi Kneppovi, zaviedol do pedagogického procesu nový predmet *fyzika a technológia feromagnetik* pre špecializáciu *fyzika pevných látok*, ktorý priamo súvisel s jeho vtedajšou vedecko-výskumnou prácou. V roku 1962 vydal pre tento predmet svoju prvú celoštátnu dočasnú vysokoškolskú učebnicu. Súčasne zakladá na katedre z vlastných absolventov špecializácie *fyzika pevných látok* výskumnú skupinu, ktorá sa orientuje na výskum magnetických javov. Táto skupina sa postupne stáva najprogressívnejšou zložkou katedry. Pod vedením profesora Bendu úspešne rieši viacero vedeckovýskumných problémov, z ktorých treba spomenúť najmä problematiku tenkých feromagnetických vrstiev pre pamäte počítačov, feritový mikrovlnný Y-cirkulátor, ferity s vysokou Curieho teplotou, čiastočné premagnetovanie feritov s pravouhlou hysteréznou slučkou (PHS), novú metódu pre experimentálne vyšetrovanie teplotnej závislosti koerčitívnej sily feritov s PHS, teoretickú analýzu ponderomotorických síl vznikajúcich pri prechode elektromagnetickej vlny cez anizotropné prostredie, odraz rovinných vln od gyromagnetickeho prostredia, návrh nových meracích metód na meranie vlastnosti mikrovlnných feritov, ktoré sa vtedy vyrábali v mikrovlnnom laboratóriu katedry a celý rad ďalších úloh. Vo februári roku 1968 prof. Benda obhájil doktorskú dizertačnú prácu a spolu s prof. Kneppom sa stávajú laureátmi Štátnej ceny Klementa Gottwalda za vedecký prínos v oblasti magnetizmu.

V roku 1970 preberá vedenie KTEE po prof. Kneppovi, ktorý o tri roky neskôr odchádza do dôchodku. Vo funkcii vedúceho katedry sa, okrem toho, že pokračoval v stratégii vytýčenej prof. Kneppom, zamerával najmä na rozvoj spolupráce katedry s priemyslom. V rámci tohto snaženia vyriešila katedra celý rad významných úloh s priamymi aplikáciami v praxi. Pod vedením prof. Bendu dochádza k nebyvalému rozvoju kontaktov katedry s domácimi i zahraničnými partnermi, z ktorých možno spomenúť najmä ČVUT Praha, VUT Brno, VŠT Košice, VŠSE Plzeň, VŠD Žilina, MEI Moskva, TH

Ilmenau, teoretické pracoviská na technických univerzitách v Budapešti, Gliwiciach, Jassi a TH Eidhoven. Zvláštne úsilie venoval rozvoju stykov s pracoviskami SAV a ČSAV. Nemožno tu nespomenúť ÚTM SAV, EÚ SAV, ÚE ČSAV. V rámci tejto spolupráce prof. Benda dával veľký dôraz na organizovanie významných medzinárodných vedeckých konferencií ako boli napríklad medzinárodné konferencie o mikrovlákných feritových materiáloch a medzinárodné sympóziá o teoretickej elektrotechnike. Veľký význam prikladal vysielaniu resp. prijímaniu stážistov a aspirantov, najmä do, resp. zo ZSSR, Maďarska a NDR. Tieto pobyty mali veľký význam nielen pre riešenie konkrétnych vedeckovýskumných problémov katedry, ale najmä pre zvyšovanie odbornej erudície a rozhľadu mladých pracovníkov ako aj pre nadviazovanie nových odborných a osobných kontaktov, ktoré sú tak dôležité pre ďalšiu rasti mladých adeptov vedy.

Profesor Benda považoval spoluprácu vysokých škôl s pracoviskami SAV, ČSAV resp. s pracoviskami zahraničných akademií za významnú ba integrálnu súčasť života a ďalšieho úspešného rozvoja vysokoškolských pracovísk. Roku 1968 bol zvolený za člena korešpondenta SAV, v roku 1974 za člena korešpondenta ČSAV. Akademikom SAV sa stal v roku 1977 a akademikom ČSAV v roku 1981. V roku 1994 ho zvolili za zahraničného člena obnovenej Ruskej akadémie vied a roku 1998 sa stal čestným členom Medzinárodnej akadémie elektrotechnických vied.

Od roku 1970 bol členom Predsedníctva SAV, neskôr od roku 1983 podpredsedom SAV, povereným vedením I. oddelenia vied a členom Prezídia ČSAV. Od roku 1981 do roku 1989 bol riaditeľom Centra elektrofyzikálneho výskumu SAV. Vykonal funkciu podpredsedu Koordinačného výboru Prezídia ČSAV pre vedecké prístroje a automatizáciu vedeckých experimentov.

Profesor Benda bol aj publikačne mimoriadne aktívny. Publikoval vyše 220 prác, z toho 100 vedeckých, je autorom šiestich vysokoškolských učebných textov a predniesol 50 prednášok na zahraničných konferenciách. Vychoval 19 kandidátov vied a 7 docentov. V rokoch 1970 – 1971 pôsobil ako hosťujúci profesor na Technickej univerzite v Eindhovene v Holandsku, kde prednášal študentom feromagnetizmus a súčasne viedol výskum orientovaný na šírenie laserových lúčov

Profesor O. Benda s predstaviteľmi FEI STU a priemyslu pri príprave zavádzania výpočtovej techniky do výučby na vysokej škole

v turbulentnej atmosfére. Roku 1981 absolvoval dlhodobý prednáškový pobyt v Japonsku na pozvanie Japan Society for Promotion of Science.

Čo povedať na záver? Okrem stručnej sumarizácie odborného profilu prof. O. Bendu, o ktorú sme sa pokúsili vyššie, žiada sa povedať pár slov aj o jeho čisto ľudskom, osobnostnom profile. V tomto malom, vymedzenom priestore je to veľmi ťažké. Pomôžeme si preto aspoň dvoma krátkymi ilustračnými citáciami z knihy profesora Štefana Lubyho, DrSc., predsedu SAV, *Moji intelektuáli*. Okrem iného v nej píše:

“Roky strávené v Centre spoluprácou s Oldrichom Bendom boli inšpirujúce a vyúsťujú do trvalých spomienok...”

- Začiatkom 80. rokov prišla do SAV delegácia Maďarskej akadémie vied – akademik Szabó a prof. Norbert Kroó – dnes známy činník Európskej únie a generálny sekretár Maďarskej akadémie vied. Po víťazstve v tenise nad akademikom Szabóm formuloval Oldrich Benda vlastnoručne a v povznesenej nálade záverečné komuniké. Pri jeho prerokovaní Norbert Kroó upozornil, že slovo “accélérate” vo vete, ktorá hovorila o urýchľovaní spolupráce, sa píše s jedným l. “Nevadí pán kolega,” hovorí Oldrich Benda, “my ju budeme urýchľovať s dvoma l”.

- Oldrich Benda bol náročný spoločník. Prof. Krempaský a prof. Kalaš spomínali, ako sa vrátili z Prahy vysilení. Celou cestou autom ich prof. Benda vzdelával, potom skúšal a nútil lúštiť rébusy. Čosi podobné sme naposledy zažili spolu s akademikom Ivanom Planderom na spomenutom zasadnutí Ruskej akadémie vied v Moskve. Počas kávovej prestávky dostali sme od Bendu takéto zadanie: v jednej miestnosti sú tri vypínače. V inej miestnosti sú tri žiarovky; ku každej patrí jeden vypínač. Môžeme pobudnúť v prvej miestnosti, potom prejsť do druhej a určiť jedno-jednoznačné priradenie vypínačov a žiaroviek. Iná skupina pri stole dostala iný rébus a akademik v domnienke, že situáciu kontroluje, odišiel „obmeňajšja rezultatami”. Keď nás s Ivanom Planderom po chvíli zazrel tváriť sa unudene, vedel že je zle. Skontroloval výsledok a vyhlásil, že sme nedodržali pravidlá. Nešli sme na to ako matematici, ale ako fyzici. (Jedna žiarovka sa nechá zohriať a potom sa zhasne.)

- Osobnosť charakterizuje aj to, že nerezignuje, keď stráca. Oldrich Benda stratil po roku 1989 veľa. Nevzdal sa a nepísal poslednú kapitolu svojho života vo veku, keď iní už odpočívajú. Asi vedel, že aj odpočinok, ako všetko na tomto svete, sa končí únavou...

*Jozef Jasenek
a kolektív Katedry teoretickej
a experimentálnej elektrotechniky FEI*

Seminár usporiadaný pri príležitosti nedožitého 80. výročia narodenín prof. Ing. Oldricha Bendu, DrSc., sa bude konať 25. novembra 2004 na Fakulte elektrotechniky a informatiky, Ilkovičova č. 3 v miestnosti AB 300 o 13.30 hod.

Všetci, ktorí si chcú na pána profesora pospomínať sú vítaní.

Profesor Alexander Janáč 65-ročný

Jeseň je najplodnejšie obdobie roka. Uprostred jesene sa profesor Ing. Alexander Janáč, CSc., dožíva významného životného jubilea – šesťdesiatich piatich rokov veku.

Oslávenc sa narodil dňa 13. novembra 1939 v Bratislave. Po skončení základnej a strednej školy jeho kroky viedli na Strojnícku fakultu Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Túto skončil v roku 1962. Po krátkom pôsobení v praxi v podniku Tatra Bratislava natrvalo zakotvil na vedecko-pedagogickej pôde Strojníckej fakulty SVŠT v Bratislave a neskôr Materiálovotechnologickej fakulty STU so sídlom v Trnave. Ale bolo ešte jedno prerušenie tohto pôsobenia. To, keď na sklonku bývalého režimu bol nútený načas zanechať pedagogické pôsobenie a pôsobil iba odborne v Slovenskej plánovacej komisii. Našťastie tento pedagogický výpadok netrval dlho.

Oslávenc počas svojho doterajšieho pôsobenia sa nevenoval len pedagogickej činnosti, ale zapojil sa i do vedeckej prípravy a v roku 1972 získal titul kandidát technických vied (CSc.). Habilitoval sa v roku 1985 a za profesora v odbore Strojárska technológia bol vymenovaný v roku 1995. Sústavne pracoval aj vo výskume a bol vedúcim riešiteľom významných projektov: Jednotný systém technologickej prípravy výroby v strojárstve (1981 – 1984), Obrobiteľnosť a obrábanie ťažkoobrobiteľných materiálov (1991 – 1993), Experimentálny CAD/CAM systém na MTF (1995 – 1997), Štruktúry objektov a procesov strojárskej výroby (1999 – 2001) a iných. Absolvoval aj zahraničný výskumný pobyt v Bieloruskom polytechnickom inštitúte (1981).

Oblasti záujmu profesora Janáča sú technická príprava výroby, obrobiteľnosť rezných materiálov, dynamika rezného procesu, štruktúry procesov strojárskej výroby. V každej oblasti dosiahol významné výsledky, ktoré danú oblasť podstatne ovplyvnili.

Významného uznania sa profesorovi Janáčovi dostalo doma i v zahraničí. Je viceprezidentom DAAAM (Danube Adria Association for Automation Manufacturing) za Slovensko. Je členom vedeckého výboru DAAAM Rakúsko. Je tiež členom „Editorial board“ „Ljevarstvo“ Chorvátsko.

Publikačná činnosť profesora Janáča je tiež veľmi bohatá, cez nespočetné množstvo príspevkov na rôznych konferenciách, sympóziách, kolokviách a seminároch, cez množstvo príspevkov v časopisoch, cez rôzne expertízy až k autorstvu a spoluautorstvu 14 učebníc, 1 monografie a 2 patentov. Jeho práce získali značný ohlas doma i v zahraničí (napr. na monografiu 12 ohlasov, ostatných ohlasov okolo pol stovky). Dostal tiež 25 pozvaní na prednášanie na rôznych konferenciách.

Ako školiteľ dosiahol významné úspechy. Vyškoliť prof. Dr. Ing. Ivana Kurica, profesora Žilinskej univerzity a Ing. Jozefa Majera, CSc., súkromného podnikateľa. Profesor Janáč sa

môže pochváliť i 125 diplomantami, ktorých viedol. Jeho činnosť bola už dvakrát ocenená, a to Striebornou medailou SVŠT (v r. 1989) a Pamätnou medailou MTF STU (v r. 1999).

Profesor Alexander Janáč je vedúcim Katedry obrábania a montáže MTF STU. Bol tiež prodekanom MTF STU. Jeho štýl vedenia spolupracovníkov je pozoruhodný a je zaujímavé, že je vysoko hodnotený ako „zhora“ od vedenia fakulty, tak i „zdola“ od svojich podriadených spolupracovníkov na katedre. Takýto vzácny dar nemá každý vedúci, ba takých vedúcich je veľmi málo. Tešíme sa teda všetci jeho spolupracovníci, že sa v dobrom zdraví dožíva pekného veku a dúfame, že ešte dlho bude medzi nami na katedre. Takú osobnosť si treba ctiť a vážiť a tešiť sa z jej prítomnosti a pôsobenia. K významnému životnému jubileu pánu profesorovi Janáčovi želáme hodne zdravia a mnoho ďalších úspechov vo vedení katedry, v pedagogickej i vedeckej práci, ale i hodne spokojnosti a radosti doma v rodine. Všetko najlepšie, pán profesor!

*Zdenko Lipa, Jozef Peterka
a kolektív Katedry obrábania a montáže MTF*

O prvých insígniách a emblémoch STU

Od zrodu prvých univerzít v Európe v 12. storočí sa stalo tradíciou, že pri ich konštituovaní dostali od svojho zakladateľa či už cisára, kráľa alebo pápeža právo používať pri konaní akademických obradov insígnie – rektorské a dekanské reťaze, žezlá a taláre ako symboly zverených právomocí a akademických slobôd. Tieto práva, nie síce od kráľa, dostala pri svojom vzniku roku 1937 aj dnešná Slovenská technická univerzita. Ako bolo zvykom, novovznikajúca vysoká škola ich prijala od už existujúcej školy, v prípade STU to bola Vysoká škola technická v Brne.

Známe zložité vnútropolitické i medzinárodné podmienky v rokoch 1938 – 1945, v ktorých škola začínala svoju činnosť, negatívne zasahovali do jej života vo všetkých oblastiach. Oddialili aj vznik prvých insígnií školy. Ako uvidíme, bol to práve nepriaznivý politický vývoj, ktorý spôsobil, že kým škola nadobudla kompletne insígnie - reťaze rektora a dekana, žezlo a taláre, uplynulo viac ako tridsať rokov.

Prvú zmienku o insígniách školy nachádzame v zápisniciach zo zasadnutí profesorského zboru až po premenovaní školy na Slovenskú vysokú školu technickú a jej definitívnom presťahovaní do Bratislavy roku 1939. Po výberovom konaní profesorský zbor poveril stvárnením prvých insígnií akademického sochára Jozefa Kostku, ktorý v krátkom čase predložil svoj návrh rektorskej a dekanskej reťaze. Obe

obr. č. 1a

mali spoločný emblém v tvare kruhu, ktorého ústredným motívom boli dvaja inžinieri zaujatí riešením technického pro-

obr. č. 1b

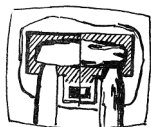
príležitosti slávnostnej inaugurácie rektora roku 1941, keď boli prvýkrát použité aj insígnie. Žezlo a taláre zostali pre spomínané komplikované pomery počas 2. svetovej vojny nerealizované.

Na doplnenie chýbajúceho žezla, talárov a emblémov fakúlt nenastali lepšie časy ani po roku 1945 a už vôbec nie po nastolení komunistického režimu v roku 1948. Práve naopak, ako prvé zrušil nedemokratický režim akademické slobody, voliteľnosť akademických funkcionárov, konanie akademických obradov a taktiež používanie titulov - medzi iným zrušil aj dovtedy zaužívaný vedecký titul Doktor technických vied (Dr. techn.) udeľovaný v rokoch 1901 – 1953 a nahradil ho sovietskym titulom kandidáta vied (CSc.). Išiel až tak ďaleko, že profesorov, ktorí odmietli ideológiu marxizmu-leninizmu násilne penzionoval. Niektorí učitelia sa dokonca ocitli v rámci „akcie B“ na zoznamoch navrhnutých na vyvezenie z Bratislavy, nehovoriac o veľkom množstve študentov vylúčených zo štúdia len preto, že ich rodičia boli živnostníci alebo zámožnejší roľníci.

Používanie rektorskej a dekanských reŕazí bolo pre vtedajší režim neprijateľné aj z toho dôvodu, že ich súčasťou bol štátny znak s dvojramenným krížom, ktorý strana stotožnila so skompromitovaným ľudáckym režimom, navyše sa slovenský štátny znak po zmene názvu CSR na ČSSR v roku 1960 zmenil na známu „vatru“. Situácia sa začala postupne meniť až v šesťdesiatych rokoch, keď sa na Slovensku začala čiastočná liberalizácia režimu, ktorá vyústila až do pokusu o reformu socializmu v roku 1968.

obr. č. 2a

dení (insígnie, žezlo, medaily) ako aj grafickým (tlačivá, hlavičkový papier, pečiatky, atď.). Keďže táto súťaž skončila len udelením

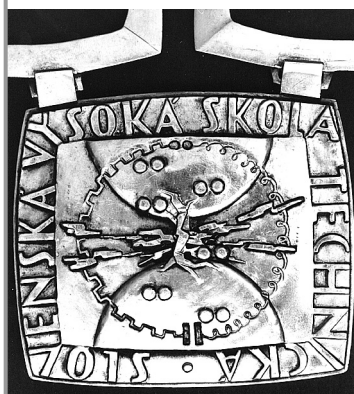
blému. Reŕaze sa líšili len svojím prevedením - ohnivka rektorskej reŕaze boli vyplnené štátnym znakom s dvojramenným krížom (obr. č. 1a) a ohnivka dekanskej reŕaze boli prázdne (obr. č. 1b).

Vyrobené boli roku 1941 v štátnej mincovni v Kremnici. Tento motív sa stal zároveň aj prvým emblémom a symbolom SVŠT a jej fakúlt použitým i na averze prvých 10 medailí udelených významným profesorom školy pri

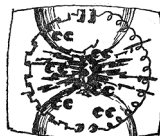
tretieho miesta, oslavy spomínaného jubilea sa konali bez kompletných insígnií. Roku 1965 boli po rozhodnutí kolégia rektora poverení stvárnením emblému, insígnií, žezla a talárov akademický sochár Ladislav Snopek a profesor Ladislav Beisetzer. Ideový zámer a libreto k nim vypracoval vtedajší rektor Jozef Trokan. Na embléme školy a prvýkrát i na emblémoch fakúlt boli stvárnené motívy z dejín vied a techniky - charakteristické pre stavebníctvo, strojárstvo, elektrotechniku a chemickú technológiu (obr. č. 2a - 2d). Tieto motívy boli osadené do

obr. č. 2b

obr. č. 2c

ze dekanov tvoril na líci emblém príslušnej fakulty a nápis – SVŠT a na rube znak SVŠT, názov fakulty a rok jej vzniku.

Všetky reŕaze boli vyhotovené zo striebra a pozlátené. Tak ako prvé reŕaze, aj tieto vyrobila kremnická mincovňa roku 1966.

Emblémy boli použité aj na averze medailí SVŠT – zlatej, striebornej a bronzovej, ktoré boli na základe vypracovaného štatútu udeľované pri rôznych príležitostiach za úspešnú pedagogickú a vedeckovýskumnú činnosť, dlhoročnú prácu a rozvoj SVŠT.

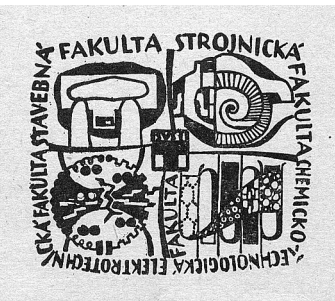
Pre grafické použitie bol prevzatý znak SVŠT z rubu dekanskej reŕaze, vychádzajúci zo štylizovanej skratky názvu školy (obr. č. 3), ktorý sa na rôznych tlačivách – na hlavičkovom papieri školy a jej akademických funkcionárov, na študijných programoch, na obaloch diplomov, medailí, skript a publikácií vydávaných školou, používal až do premenovania SVŠT na Slovenskú

obr. č. 3

obr. č. 2d

obr. č. 4

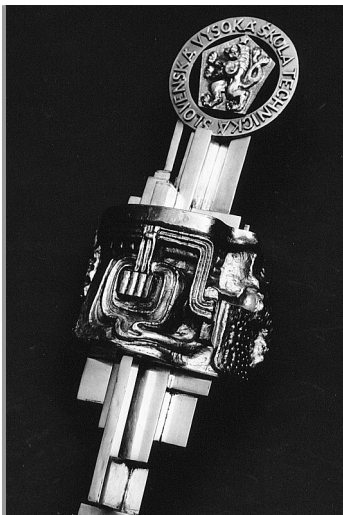
Spolu s reťazami boli vyhotovené i prvé taláre (presný dátum ich vyhotovenia nie je zatiaľ písomne doložený) čiernej farby so strieborným lemovaním. Zmena nastala koncom roku 1969, keď došlo k farebnému rozlíšeniu talárov rektora a dekanov fakúlt. Pre talár rektora bola určená bordová farba s kožušinovým lemovaním a pre rozlíšenie čiernych talárov dekanov boli určené farby na ich lemoch - pre SvF – oranžová, Sjf – strieborná, EF – bledomodrá a CHTF – žltá. Tieto farby sa začali používať na študijných programoch už v školskom roku 1962/63.

V tomto, pre školu tvorivom období, keď zákon o vysokých školách z roku 1966 znovu obnovil akademické slobody, voľiteľnosť akademických funkcionárov a taktiež konanie akademických obradov, i keď len na krátku dobu do roku 1969, boli vyhotovené i ďalšie umelecky hodnotné diela renomovaných umelcov – busty rektorov J. Hronca a Š. Bellu, pamätné tabule na prvých budovách školy v Košiciach a Martine, mozaiková výzdoba posluchárni, stropné fresky v aule a pamätná tabuľa poslucháčom školy padlým v protifašistickom odboji v novostavbe budovy Strojníckej fakulty, artprotis v spoločenskej miestnosti Študentského domova na Bernolákovej ul. a ďalšie.

Pre úplnosť priblíženia doby, v ktorej insígnie vznikali, je potrebné ešte dodať, že v týchto rokoch liberalizácie škola okrem iného uskutočnila decentralizáciu riadenia s posilnením právomocí fakúlt, oživila svoje medzinárodné styky, zároveň udelila prvé čestné doktoráty Dr. h. c. a taktiež urýchlila výstavbu jej viacerých budov, športovísk a plavární.

Tieto roky úspešného rozvoja školy boli násilne prerušené príchodom spojeneckých vojsk roku 1968. Zmenená politická situácia znovu oddialila vyhotovenie kompletných insígnií školy. Žezlo rektora - ako ich posledná súčasť, bolo vyrobené až v roku 1973 na návrh akademického sochára Ladislava Snopeka v jeho ateliéri metódou zvárania (obr. č. 5).

technickú univerzitu v roku 1991. Najmä na tlačných celoškolských materiáloch z tej doby nachádzame aj väčší grafický znak školy pozostávajúci z grafického prepisu štyroch fakultných emblémov v kombinácii s miniatúrou vyššie spomínaného znaku umiestnenou v jeho strede (obr. č. 4).

obr. č. 5

Tatiana Sikorová
vedúca Archívu STU

PONUKA ŠTIPENDIJNYCH POBYTOV

Štipendijné možnosti pre študentov, doktorandov a vedeckých pracovníkov technických odborov

Študenti, doktorandi a vedeckí pracovníci technických odborov sa môžu uchádzať o všetky štipendijné ponuky, ktoré vyplývajú z bilaterálnych dohôd. Ide o krátkodobé a dlhodobé štipendijné pobyty do približne 30 európskych a mimoeurópskych krajín. Tieto štipendia pre MŠ SR administruje Slovenská akademická informačná agentúra (SAIA). Prvé uzávierky na štipendijné pobyty v školskom roku 2005/2006 začínajú už v októbri. Bližšie informácie o presných termínoch uzávierok prihlášok, podmienkach a požadovaných podkladových materiáloch získajú záujemcovia v SAIA a na www.saia.sk.

Radi by sme upozornili na dve štipendijné ponuky do Nemecka, ktoré sa týkajú výhradne študentov a absolventov VŠ technických disciplín.

DAAD/Siemens-Masterprogramm

Uzávierka: 15. 11. 2004 v SAIA

Štipendijný program umožňuje absolventom vysokých škôl technického zamerania (automatizácia, mechanika, mechatronika, elektrotechnika, elektroenergetika, výrobná technika, informačné a komunikačné technológie, počítačové vedy) absolvovať v Nemecku študijný program Master. Prehľad študijných programov a vysokých škôl, ktoré si záujemcovia pre svoj štipendijný pobyt môžu zvoliť je k dispozícii na www.daad.de/siemens. O štipendium sa môžu uchádzať študenti v poslednom ročníku bakalárskeho alebo vysokoškolského štúdia z uvedených odborov, resp. absolventi bakalárskeho alebo vysokoškolského štúdia uvedených odborov.

Štipendijný program nadácie Mummert pre technické disciplíny

Uzávierka: 15. 11. 2004 v SAIA

O štipendium sa môžu uchádzať študenti technických disciplín, ktorí majú v čase nástupu na štipendijný pobyt ukončené 3 roky štúdia (bakalár, resp. 6 semestrov štúdia). Študenti budú zaradení do riadneho vysokoškolského štúdia na Technickej vysokej škole v Aachene (www.rwth-aachen.de) a štipendium im bude udelené na dokončenie štúdia a získanie nemeckého vysokoškolského diplomu. Jednou z požiadaviek na uchádzača je aj ochota vrátiť sa na Slovensko po ukončení štipendijného pobytu.

Kristína Sallerová, SAIA, n. o.,
kristina.sallerova@saia.sk

Ponuky štipendií na zahraničné študijné pobyty sa nachádzajú na webovej stránke oddelenia pre zahraničné vzťahy R STU

www.stuba.sk/svk/rektorat/zahr/ismet/stip/o_stip.html

Tenisový turnaj

Združenie absolventov a priateľov Stavebnej fakulty STU zorganizovalo 2. októbra 2004 na tenisových kurtoch v Záhorskej Bystrici 1. ročník – jeseň tenisového turnaja učiteľov SvF STU a významných stavebných podnikateľov pod heslom: „Akademici a podnikatelia za spoločným cieľom.“ Na tenisovom turnaji vo štvorhre sa zúčastnilo 16 štartujúcich. Pozvanie na turnaj prijali: za podnikateľov - Ing. Slavomír Podmanický, Ing. Mikuláš Bobík, PhD., Ing. Jozef Ružanský, PhD., Ing. Ladislav Piršel, Ing. arch. Peter Suchánek, Ing. Miroslav Trnovský, Ing. Gabriel Matter, prof. RNDr. Ing. Petr Štěpánek, CSc., za SvF STU – prof. Ing. Dušan Petráš, PhD., prof. Ing. František Ohrablo, PhD., doc. Ing. Andrej Šoltész, PhD., prof. Ing. Ludovít Fillo, PhD., PaedDr. Ján Masarovič, doc. Ing. Ernest Bučko, PhD., Ing. Peter Černý, PhD., Mgr. Dušan Valentík.

Podľa známej tenisovej výkonnosti boli členovia ZA SvF STU a hráči SvF nasadení v dvoch skupinách a podnikatelia si vyžrebovali nasadeného partnera.

Za krásneho počasia na dobre pripravených kurtoch a po hodnotných športových výkonoch víťazné trofeje a diplomy získali:

1. miesto: Masarovič – Podmanický
 2. miesto: Fillo – Matter
 3. miesto: Šoltész – Ružanský
- cena útechy: Bučko - Štěpánek

Zaujímavosťou podujatia bolo, že jedna z úspešných dvojíc mala spolu 138 rokov.

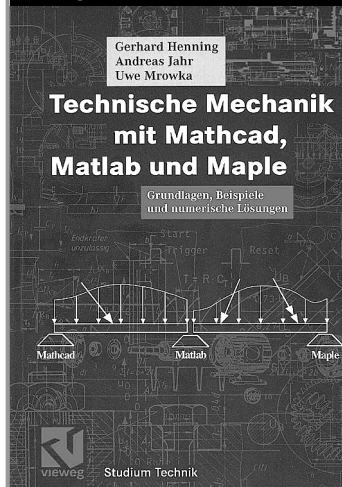
Prvý ročník – jeseň tenisového turnaja učiteľov SvF STU a podnikateľov prebehol v dobrej priateľskej atmosfére a bol ako predchádzajúce turnaje veľmi úspešný.

Turnaj mal medzinárodnú úroveň, pretože ako účastník a víťaz ceny útechy bol dekan FAS z Brna (ČR) prof. Štěpánek a ceny odovzdával prof. Koehler z TU Kaiserslautern (Nemecko).

Víťazom ešte raz gratulujeme!

(of)

Kniha pozostáva z predslou, 11 kapitol, zoznamu literatúry a vecného registra.

Názvy kapitol a riešené úlohy v nich riešené: 1. Rovnováha tuhých telies (priestorový rám), 2. Určovanie priebehu priečných síl a ohybových momentov (priame a zakrivené nosníky), 3. Určovanie napätí (prierezové charakteristika a napätia ohybaných nosníkov), 4. Adhézia a trenie, 5. Pružnostná mechanika nosníkov/prúťov (staticky určité a neurčité nosníky), 6. Kinematika (hmotný bod a tuhé teleso v rovine), 7. Kinetika (hmotný bod a tuhé teleso v rovine), 8. Úlohy na precvičenie, 9. Úvod do Mathcadu, 10. Úvod do Matlabu, 11. Úvod do Maple.

Recenzovaná kniha nie je obvyklou učebnicou mechaniky. V každej kapitole sú uvedené iba základné vzťahy z danej oblasti. Potom nasledujú úlohy a ich trojnásobné riešenie pomocou troch rôznych moderných programov Mathcad, Matlab a Maple.

Technische Mechanik mit Mathcad, Matlab und Maple Grundlagen, Beispiele und numerische Lösungen

Gerhard Henning – Andreas Jahr – Uwe Mrowka

Vydavateľstvo Friedr. Vieweg & Sohn Verlagsgesellschaft mbH, Wiesbaden, 1. vydanie. Marec 2004, XII, 244 strán, 96 obrázkov, mäkký obal, cena 21,90 Euro, ISBN 3-528-03966-3.

Základné údaje týkajúce sa týchto programov, ktoré môžu byť užitočné pre začiatočníkov sú uvedené v kapitolách 9 až 10. Riešenia s komentármi majú za cieľ naučiť čitateľa osvojiť si programovanie a naučiť ho samostatne riešiť aj iné úlohy. Úlohy pre samostatné riešenia sú sústredené v kapitole 8. Správne riešenia úloh z kapitoly 8 sú k dispozícii na webovej stránke vydavateľstva.

Autormi knihy sú profesori z Fachhochschule Düsseldorf, činní v odbore strojárstvo. Ich cieľom je, aby sa pre študentov stalo používanie takýchto programov samozrejmosťou, čo ich odbremení od prácností a umožní im venovať sa vo väčšej miere tvorivej činnosti. Kniha je určená tým študentom technických fakúlt a inžinierom v praxi, ktorí sa zaoberajú aplikovanou mechanikou.

Ivan Baláž
Katedra kovových a drevených
konštrukcií SvF

Statik der Stabtragwerke

Walter Wunderlich – Gunter Kiener

Vydavateľstvo B. G. Teubner, Stuttgart, Leipzig, Wiesbaden, 1. vydanie. Marec 2004, 450 strán, mäkký obal, cena 32 Euro, ISBN 3-519-05061-7.

Obsiahla učebnica obsahuje základy a metódy modernej statiky prúťových konštrukcií. Riešené sú rovinné a priestorové prúťové konštrukcie pomocou lineárneho výpočtu.

Dôraz sa kladie na deformačnú metódu a MKP a spracovanie úloh na počítači. Spôsoby riešenia ilus-

Walter Wunderlich, Gunter Kiener

Statik der Stabtragwerke

trujú numerické príklady. Kniha pozostáva z predslou, 15 kapitol, 3 príloh, zoznamu literatúry

ry (cca 100 najdôležitejších diel z anglicky a nemecky hovoriacich krajín) a vecného registra. Názvy kapitol: 1. Úvod, 2. Základy tvorby výpočtových modelov prúťových konštrukcií, 3. Od kontinua k prútu, 4. Základné vzťahy pre rovinné namáhané prúty (princíp virtuálnych premiestnení, tuhosti prúťov, prenosová matica, matica poddžanosti), 5. Silové veličiny staticky určitých rovinných konštrukcií, 6. Metóda uhlu pootočenia ako zvláštny prípad deformačnej metódy, 7. Deformačná metóda, 8. Pôsobenie špeciálnych prúťových konštrukcií (nosníky na pružnom podloží, priehradové nosníky, rámy), 9. Saint Venantovo krútenie prúťov, 10. Priestorovo namáhané prúty, 11. Základné vzťahy pre priestorovo namáhané prúty, 12. Silové veličiny staticky určitých priestorových prúťových konštrukcií, 13. Priestorové prúťové konštrukcie (deformačná metóda) (včítane systémov namáhaných viazaným krútením), 14. Vplyvové čiary, 15. Výpočet konštrukcií silovou metódou, Príloha A1: Integrálne vety, Príloha A2: Maticové rady a systémy diferenciálnych rovníc 1. rádu, Príloha A3: Transformácia hlavných osí

(tenkostenných otvorených prierezo-
v, plných prierezo-
v).
Autormi sú profesori TU Mníchov:
prof. Dr.-Ing. Walter Wunderlich,
em. Ordinarius für Statik, prof.
Dr.-Ing. Gunter Kiener, apl.
Professor für Statik.
Recenzovaná kniha je napísaná
zrozumiteľne, je prehľadne usporiada-
daná a obsahuje veľké množstvo
veľmi pekných a názorných obráz-
kov (s využívaním Mathcadu a ďal-
ších programov). Možno v nej
nájsť aj zaujímavé parametrické
štúdie ilustrujúce vplyv jednotli-
vých parametrov. Od učebníc tohto
druhu sa výrazne odlišuje zvýše-
ným dôrazom na vplyv krútenia pri
prúťových konštrukciách. Veľká časť
knihy je venovaná práve krúteniu.
Učebnica je určená pre technické
univerzity zamerané na stavebníct-
vo (navrhovanie stavebných konš-
trukcií) a strojnictvo (navrhovanie
vozidiel, plavidiel a lietadiel). Je
výbornou pomôckou aj pre inžinier-
ov v praxi. Odporúčame ju štud-
entom, ktorí plánujú študovať
v nemecky hovoriacej krajine.

Ivan Baláž
Katedra kovových a drevených
konštrukcií SvF

Č O N Á S / V Á S T R Á P I

LETENKY

V periodiku STU SPEKTRUM, č.10, jún 2004 na str.3 je
v bode 4) uvedený:

„Verejně sůtaže na letenky a počítače. Prorektor Špaček infor-
moval vedenie STU o výsledku výberového konania na dodáva-
teľa leteniek pre pracovníkov STU v roku 2004. Výberová komi-
sia vybrala firmu SATUR, ktorá predložila najlepšiu ponuku.
V zmluve s touto firmou bude zakotvené, že SATUR pri každej
objednávke urobí prieskum trhu a dodá najvýhodnejšiu ponuku.
Ak klient získa výhodnejšiu ponuku ako pošle SATUR, táto
bude mať v zmysle zákona o verejnom obstarávaní prednosť.“

Moje skúsenosti sú nasledovné:

V apríli 2003 som uskutočnil služobnú cestu do Madridu, začiat-
kom júna 2004 do Helsínk. Náklady hradili partneri. Zodpovední
úradníci fakulty ma na pokyn rektorátu v oboch prípadoch
nútili zakúpiť si letenky vo firme SATUR. Odmietol som s tým,
že fyzicky a morálne zdravý, logicky uvažujúci človek nemôže
zbytočne vyhodiť peniaze, ktorých je, ako všetci vieme, na tých
miestach kde by mali byť, zúfalý nedostatok. Nemôže to byť
v duchu žiadneho zákona. Argumentom nemôže byť ani keby sa
CKM 2000 a ITC Travel do súťaže neprihlásili. Spôsobil som
tým sebe aj iným veľké nepríjemnosti. Môj prípad:
Let do Helsínk v ITC Travel: 5780 Sk letenka + 2297 Sk letisko-
vé poplatky = 8077 Sk celkove. Presne ten istý let v tom istom
dátume v SATUR: 13 187 Sk celkove. Rozdiel týchto dvoch čí-
siel je 5110 Sk, ich podiel 1,632.

25. mája 2004 som požiadal SATUR o vysvetlenie touto otázkou:
„Už druhý krát v rozpätí roka (a viac som ani necestoval) sa
mi stalo, že u vás sú letenky približne 1,5-krát drahšie.
Dnešný príklad: podľa vašej informácie u vás by ma to stálo
13 187 Sk. Presne ten istý let u ITC Travel stojí 8077 Sk
(5780Sk+2297Sk). Podiel týchto čísiel je 1,632. Toľkokrát ste
drahší. Pred rokom to bolo podobne v CKM 2000 a pri lete
do Madridu bol rozdiel v cene leteniek ešte oveľa vyšší. Viete
mi vysvetliť, prosím, prečo je rozdiel na tejto jednej letenke
5110 Sk ? Kópiu e-mailu posielať aj na naše zahraničné od-
delenie a pani tajomníčke fakulty.“

Odpoveď znela:

„Cestovná kancelária CKM 2000 a ITC Travel sú dve agentúry,
ktoré majú jediné na Slovensku špeciálne ceny na študentské
a učiteľské karty.“

Ivan Baláž
Stavebná fakulta

Akademická príručka

Dušan Meško, Dušan Katuščák
a kolektív

Abstrakt
Copyright
PowerPointová prezentácia
Diplomová/dizertačná práca
Práca SOC/SVC
Curriculum vitae
Poster
Organizovanie konferencie
Odborný článok
Citovanie

Akademická príručka predstavuje rozsiahly a novopôňatý projekt týkajúci sa dnes mimoriadne dôležitých otázok získavania a prezentovania jednotlivých druhov informácií. Predkladaná publikácia je z hľadiska rozsahu, obsahu a formy nielen v priestore Slovenska ojedinelá. V jednotlivých kapitolách sú komplexne spracované odporúčania týkajúce sa príprav rozličných druhov odborných prác z univerzitného prostredia s rešpektovaním našich a medzinárodných noriem. Aj pre prezentovanie „nenormovaných“ prác (prednáška, poster a pod.) tu nájdete čitateľ užitočné odporúčania

Akademická príručka

Dušan Meško, Dušan
Katuščák a kolektív

Vydavateľstvo Osveta, spol. s r. o.

a rady s využitím skúseností auto-
rov i medzinárodných pravidiel.
Osobitne významné sú informácie
o bibliografickom odkazovaní na
zdroje informácií vrátane elektro-
nických, o ochrane duševného vlast-
níctva (copyright), o publikovaní
v elektronickom prostredí a o etických
aspektoch publikovania a výskumnej
práce. Zaujímavé, ale veľmi prospešné
sú aj kapitoly týkajúce sa organizo-
vania odborných podujatí či prípravy
na profesionálny život (profesijný
životopis, pracovný pohovor).
Zárukou vynikajúcej úrovne z od-
borného hľadiska sú autori z viacerých
inštitúcií Slovenska, ktorí majú
dlhoročné osobné skúsenosti s pre-
zentovaním informácií prakticky vo
všetkých formách u nás i vo svete.
Príručka je určená stredoškolským
a vysokoškolským študentom, peda-
gógom, školiteľom, konzultantom,
oponentom prác, doktorandom, ve-
deckým pracovníkom a odborníkom
z praxe.

SPEKTRUM STU (Technik – revue slovenských technikov, 9 ročníkov – 1940-1949; Technika – závodný časopis SVŠT, 9 ročníkov – 1958-1967; Technika – revue SVŠT, 2 ročníky – 1968-1970; Technika – spravodajca SVŠT, 8 ročníkov – 1982-1990; Informácie STU, 5 ročníkov – 1990-1994) vydáva Slovenská technická univerzita v Bratislave, Vazovova 5, 812 43 Bratislava, tel. č.: 02/57294 584, fax: 02/57294 333, e-mail: viera.jancuskova@stuba.sk

Zodpovedná redaktorka: Viera Jančusková. **Grafická koncepcia:** Karol Rosmány **Grafická úprava:** Karol Thiry **Fotografka:** Etela Križiková **Redakčná rada:** Emília Bednárová, Jozef Dzivák, Maroš Finka, Ladislav Javorčík, Peter Kostka, Zuzana Mokošová, Milan Petráš (predseda), Tatiana Sikorová, Robert Špaček, Eva Troščáková, Ján Vajda.

Tlač: Vydavateľstvo STU, Bratislava. **Registrácia:** MK SR 1334/95. TS:09. ISSN 1336-2593. Nepredajné. **Uzávierka čísla:** 8. októbra 2004.